

FUGLE I STEGE JORDBASSINER 1975-2007

Niels Peter Andreasen

Vordingborg kommune
Afdeling for Teknik og Miljø
Fagsekretariatet for Natur

2008

INDHOLD:

Forord
Indledning
Tak

A. STEGE SUKKERFABRIKS JORDBASSINER

Jordbassinernes historie
Kort over bassinerne
Beskrivelse af de enkelte bassiner
Fredning og pleje

B. YNGLEFUGLE 1975-1986

Vandfugle
Øvrige ynglefugle
Status

C. YNGLEFUGLE 1987-2007

Vandfugle
Øvrige ynglefugle
Status
Skema over karakteristiske ynglefugle 1987-2007

D. OBSERVEREDE FUGLEARTER I JORDBASSINERNE 1975-2007

Lappedykkere - Storke
Andefugle
Rovfugle
Hønsefugle
Vadefugle
Måge - Ternefugle
Duer – Spætter
Lærker – Vipstjerter
Gærdesmutte – Drosselfugle
Sangere
Fuglekonge – Træløber
Tornskader – Spurve
Finker – Værlinger

E. PÅVIRKNING AF FUGLELIVET

Pleje
Biotopsændringer
Vandforhold
Vejrforhold
Prædation
Færdsel og forstyrrelse

F. SAMLET VURDERING AF FORHOLDENE FOR FUGLELIVET

Status
Konklusioner og muligheder

Afslutning

Forord:

Det har været et stort ønske gennem mange år at samle det omfattende materiale om forholdene for fuglelivet i Stege Jordbassiner i en rapport.

På opfordring fra den ny Vordingborg Kommune (tidligere Vordingborg, Møn, Langebæk og Præstø kommuner), afdeling for Teknik og Miljø, Fagsekretariatet for Natur ved Paul Debois, effektueres ønsket her i 2008.

Rapporten må betragtes dels som en beskrivelse af et specielt stykke menneskeskabt natur med efterfølgende fredning og integreret erhvervsproduktion, dels som en gennemgang af de forhold – positive som negative – der omfatter især plejeforhold og betingelser for fuglearter i denne type biotoper gennem en længere årrække.

Forhåbentlig kan gennemlæsningen være udbytterig for både de implicerede myndigheder såvel som for alle andre naturinteresserede.

Her i 2008 har journalisten Kjeld Hansen i sin bog ”Det tabte land” givet et overbevisende og skræmmende billede af de kræfter, der det sidste par århundreder har forarmet det danske landskab.

Stege Jordbassiner er et lille bitte opmuntrende eksempel på, at nogle fuglearter stadigvæk får mulighed for eksistens i et menneskeskabt naturområde.

Bassin 15 mod øst.

Indledning:

Som ung nyansat lærer på Møn i 1964 blev jeg med min fugleinteresse i årenes løb tiltrukket af jordbassinerne ved Stege Sukkerfabrik. Det var her jeg i slutningen af 1970'erne kunne opleve Klyden yngle på ret nært hold, og i takt med udbygningen af de lavvandede bassiner kom der efterhånden en række spændende fuglearter på listen.

På et lokalt årsmøde i Danmarks Naturfredningsforening i 1983 kom jeg med en udtalelse, som gav meget negativ reaktion og overbærende hovedrysten, fordi jeg havde den opfattelse, at den omsiggribende centralisering i landbrugserhvervet også kunne føre til lukning af sukkerfabrikken, og hvad ville der så ske med naturværdierne i bassinerne. Lokalpolitikere belærte mig om, at man vel ikke samlede sukkerproduktionen i Stege for derefter at nedlægge den.

Men virkeligheden indhentede forudanselsen, og på det tidspunkt havde jeg i 1987 sammen med Kaj Halberg skrevet bogen "Tårnfalken i det menneskeskabte landskab" og fået den udgivet af De danske Sukkerfabrikker. Her var samlet vore iagttagelser af naturværdierne og forslag til en bevarelse for eftertiden. Jeg skrev: Vore drømme fortæller os, at her har mennesker skabt et landskab, som vi kan digte videre på. Mulighedernes virkeliggørelse ligger også her gemt et sted mellem ligegyldigheden og kærligheden. Så vi vælger at tro på den medmenneskelige ansvarlighed og kærligheden, og vi lader fantasien komme alle dyrene og planterne i jordbassinerne til gode.

En god del fandtes på det tidspunkt allerede.

De næste årtier skulle vise, om forventningerne kunne holde.

Maj 2008

Niels Peter Andreasen

Tak:

Mange personer har gennem årene bidraget til oplysninger om fuglelivet i Jordbassinerne, og det er mig ikke muligt at nævne alle.

En særlig tak til Kaj Halberg for samarbejdet i 1986, til mine lokale medobservatører gennem en lang årrække, Per Schiermacker-Hansen og Bjarne Hemmingsen, og til mine to kolleger på Naturhøjskolen Rødkilde, Jens Holmegård og Troels Holm.

Endvidere en tak for samarbejdet til Lars Malmborg og Jan Woolhead, Storstrøms amt, Knud Nyman, Peter Møller, Mette Østergård og Allan Schmidt, Møn kommune, samt de seneste sæsoner Paul Debois og Stefan Skov, Vordingborg kommune.

På Naturhøjskolen Rødkilde 1981-1996 vil jeg takke Henrik Kisbye og Susanne Jakobsen for mange gode naturoplevelser i og uden for Jordbassinerne, samt de fuglekyndige højskoleelever, der har fulgt livet i bassinerne og videregivet deres registreringer.

Det samme gælder tidligere medarbejdere på sukkerfabrikken: K. Andkjær Petersen, Knud Petersen, Arne Sloth Jensen og Otto Nielsen, og senere under "Jupiter Ål"- projektet, Morten Lauritzen og Steffen Steffensen, samt de mange naturinteresserede, der jævnligt er kommet i området og har meddelt deres observationer.

A. STEGE SUKKERFABRIKS JORDBASSINER

Jordbassinernes historie:

Området med jordbassiner er oprindeligt opstået ud fra et produktionshensyn på Stege Sukkerfabrik, hvor man op gennem 1960'erne samlede overskudsjord fra de indleverede roelæs i et par enkelte bassiner. Sammen med landbrugets øgede rationalisering og nedlæggelse af de nærliggende saftstationer i 1970'erne blev det i 1975 nødvendigt at udvide området med jorddeponering, og de sidste bassiner blev opført i 1982-83, således at hele systemet sammen med to kalkslambassiner og et opsamlingsbassin for vand tilsammen udgjorde 16 større og mindre enheder.

Efterhånden som bassinerne blev etableret og gradvist fyldt op med jord, fremkom der et dynamisk yngleområde for både dyr og planter. De forskellige bassiner med varierende vandstand og nyindvandret plantevækst gav levedmuligheder for en lang række arter, som manglede tilsvarende biotoper andre steder på Møn. Samtidig vænnede dyrearterne - og især fuglene - sig til, at menneskers færdsel foregik ad de samme stier på dæmningerne. I takt med at der ikke skete forstyrrelser nede i redernes nærhed, udviste ynglefuglene efterhånden en mindre grad af skyhed sammenlignet med andre lokaliteter.

Landbrugets fortsatte rationalisering op gennem 1980'erne havde den følgevirkning, at sukkerproduktionen tilsvarende samledes i færre og større enheder, og det førte til lukning af Stege Sukkerfabrik i 1989. Det eksisterende jordbassinområdes høje naturværdi medførte, at Møn kommune erhvervede arealet til frivillig fredning og pleje. I 1992 blev der rejst fredningssag på arealet, og det siges i bestemmelserne, at "fredningen har til formål at bevare de vigtige flora- og faunaværdier, at åbne mulighed for pleje til sikring af disse naturværdier, samt give befolkningen mulighed for at nyde godt af disse".

Den 1. november 1993 blev der truffet afgørelse i Fredningsnævnet for Storstrøms amt, og jordbassinerne var sikret som naturområde fremover.

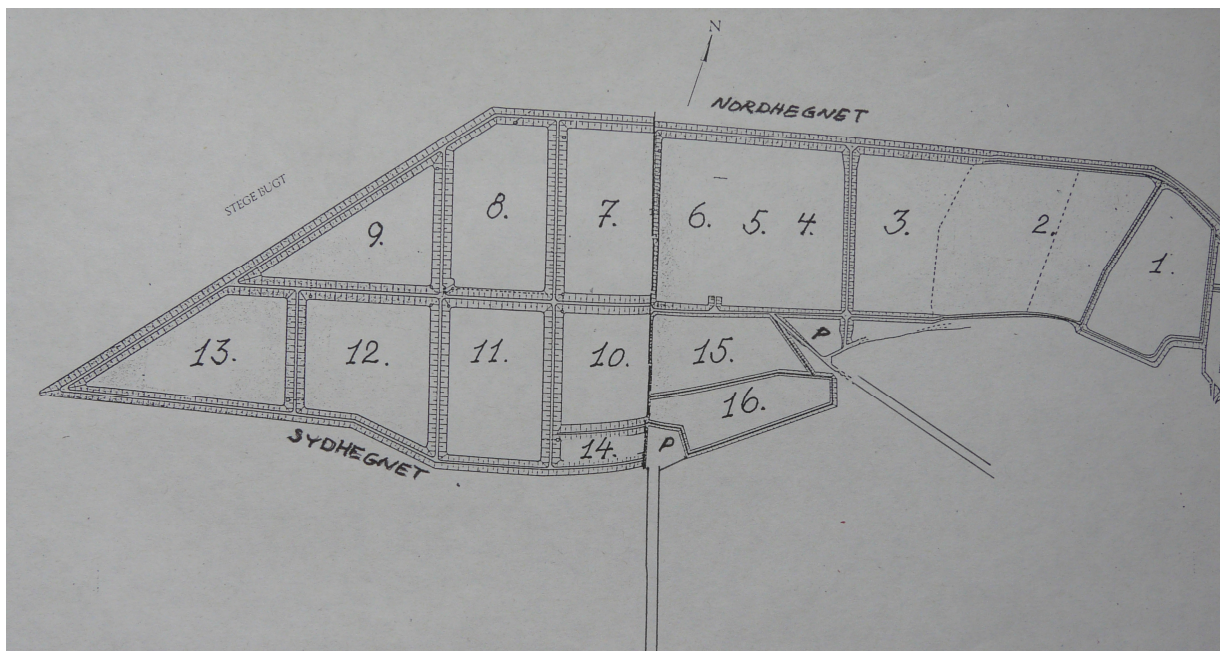
Som noget nyt indgik der i fredningen en mulighed for at integrere en fiskeproduktion i den nedlagte fabrik i forbindelse med den allerede eksisterende recirkulering af vand i nogle af bassinerne.

Næringsstoffer fra fiskeproduktionen skulle via udfældning i bassinerne optages af andre fiskearter og vanddyr, og fra det sidste bassin i recirkuleringen føres tilbage til fabrikken. Ønsket fra de fredningsimplicerede var, at det ville være et positivt eksempel, hvis man kunne vise en kombination af målrettet naturbeskyttelse og miljøvenlig produktion.

Den dynamiske udviklingsperiode i 1980'erne i jordbassinernes biotoper var dog vanskelig at bibeholde uden indgreb, og til trods for intentionerne i fredningsbestemmelserne ændrede forholdene sig i de bassiner, der tidligere var karakteristiske ved sparsom plantevækst og nøgne arealer eller slikflader, eller havde rævesikre småholme. Der blev gjort sparsomme forsøg på at efterleve målsætningerne i formålsparagrafferne, men for en del arter var det allerede for sent, og man har efterfølgende valgt at fokusere på andre forhold i området og udbygge kvaliteten på de allerede eksisterende naturtyper. Således henligger Stege Jordbassiner med sine dæmninger, sine stier, sin bevoksning og sine vandhuller i dag, og trods en del væsentlige ændringer siden fredningen er det blevet et meget attraktivt bynært naturområde for såvel lokale beboere som besøgende udefra. Jordbassinernes særlige karakter og overskuelighed giver altid mulighed for spændende iagttagelser – ikke mindst blandt fuglefolk.

Kort over Stege Jordbassiner:

Areal: 37,68 ha

Beskrivelse af de enkelte bassiner:

Bassin 1.

1986: området hørte ikke til de egentlige bassiner, men lå som et vegetationsløst tilkørselsområde uden nævneværdigt naturindhold.

2007: området har udviklet sig til et ret tørt engareal uden højere vegetation, afgræst af får, og her yngler jævnligt Sanglærke og Engpiber.

Total: 1-2 ynglepar.

Bassin 1, set fra nord, 2008.

Bassin 2, etableret 1960.

1986: den østlige del havde en række vandhuller, som tørrede ud om sommeren, men her kunne ses rastende Skeand om foråret, og Vibe og Rødben ynglede. I den vestlige del med rig og varieret flora og steppekarakter ynglede Vibe, Rødben og Hættemåge, og Grøn Frø hørtes kvække.

2007: et større vandhul blev forsøgt etableret senere, men uden succes, og arealet er nu domineret af Tagrør, busk- og træbevoksning, mest Hyld, Tjørn og Pil. Her yngler bl.a. Ringdue, Fasan, Solsort, Husskade, Mejsler, Rørsanger og Rørspurv.

Total: 18-20 ynglepar.

Bassin 2, set fra nord, 2008.

Bassin 3, etableret 1975.

1986: det bundfældede materiale blev delvis bortgravet i en periode, og bassinet havde vand året rundt med ynglende Hættemåge, Vibe, Rødben, Knopsvane og Blishøne.

2007: bassinet fik efterhånden mere mose-sump-karakter med ynglende Vandrikse. Med senere udtørring og mere Tagrørsvækst er vandfuglene gradvist forsvundet og erstattet af bl.a. Rørsanger og Rørspurv, enkelte år Sivsanger.

Total: 11-14 ynglepar.

Bassin 3, set fra syd, 2008.

Bassin 4, 5 og 6, etableret 1975.

1986: de oprindelige tre bassiner blev fyldt op indtil 1986 og havde i denne periode ”ørkenkarakter” med Stor Præstekrave og Vibe, og rastende Klyde og Strandskade. Mindre vandhuller mod nord-vest tørrede ud i sommertiden.

2007: områdets østlige del skiftede efterhånden karakter til Rørskov med blandet urte- og buskvækst af Pil og Hyld. De seneste års afgræsning med får har skabt lidt overdrevskarakter med bl.a. rastende Rødrygget Tornskade og ynglende Tornsanger og Tornirisk.

Den vestlige del af området har en større vandflade omkranset af Tagrør, og de tidligere småholme og sumpe mod øst er nu ret tæt bevokset med tagrør. Flere andefugle yngler her, nogle år bl.a. Knarand og Troldand, samt Grønbenet Rørhøne, Lille og Gråstrubet Lappedykker.

Total: 28-30 ynglepar.

Bassin 4, set fra syd, 2008.

Bassin 5, set fra syd, 2008.

Bassin 6, set fra syd, 2008.

Bassin 7, etableret 1982-83.

1986: bassinerne var delt af et lavere øst-vest-gående dige og havde lave vandhuller og lidt højere partier med Mælde. Her yngede Stormmåge, Lille Præstekrave, Vibe og Rødben, desuden Grøn Frø og Grønbroget Tudse.

2007: bassinet var delvist fyldt op ved fredningen i 1993, men er siden da dækket af en lav vandflade og rummer en ø tæt ved diget mod nord. Det er ynglested for Lappedykkere, Andefugle, Blishøne og Grønbenet Rørhøne.

Total: 19-22 ynglepar.

Bassin 7, set fra syd, 2008.

Bassin 8, etableret 1982-83.

1986: bassinet havde tidligere lavt vand og flere tørlagte småøer med Hættemåger. Efterhånden som vandstanden blev hævet, fandtes fortsat Rødben, Vibe, Lille Lappedykker, samt Grønbroget Tudse.

2007: med fortsat stigende vandstand forsvandt de fleste ynglefugle, og bassinet er nu mest kendt for sin store bestand af Karper, og rummer kun enkelte par af Blishøne og senest Knopsvane.

Total: 3-5 ynglepar.

Bassin 8, set fra nord, 2008.

Bassin 9, etableret 1982-83.

1986: bassinet havde en varieret lavvandet karakter med Tagrør og Kogleaks og mange småøer, der gav fine forhold for Lille Præstekrave, Havterne, Rødben og Stormmåge, samt Grønbroget Tudse.

2007: bassinet blev lagt under vand, og siden da har kun ynglet enkelte par af Blishøne, Knopsvane og nogle sæsoner Toppet Lappedykker.

Total: 4-7 ynglepar.

Bassin 9, set fra vest, 2008.

Bassin 10, etableret 1982-83.

1986: her var gennem alle årene en relativ stor vanddybde med en randzone af Tagrør og Kogleaks, og ynglende Blishøne, samt Grøn Frø og Grønbroget Tudse.

2007: bassinet har med en god randzone udviklet sig til et kerneområde for Toppet, Gråstrubet og Lille Lappedykker, samt Gråand, Knarand, Blishøne, Grønbenet Rørhøne og Knopsvane.

Total: 21-25 ynglepar.

Bassin 10, set fra nord, 2008.

Bassin 11, etableret 1982-83.

1986: har haft samme karakter som bassin 10, med Gravand, Grønbenet Rørhøne og Vibe.

2007: med en mindre randzone end bassin 10 har det i øvrigt tilsvarende betydning for Lappedykkere og Blishøne.

Total: 17-20 ynglepar.

Bassin 11, set fra syd, 2008.

Bassin 12, etableret 1982-83.

1986: samme karakter som bassin 10 med forsøg på ynglen af Toppet Lappedykker.

2007: har siden fået flere par af Gråstrubet og Toppet Lappedykker, samt nogle sæsoner koloni af Digesvale.

Total: 7-9 ynglepar + evt. Digesvaler.

Bassin 12, set fra syd, Digesvaleskrænten til højre, 2008.

Bassin 13, etableret 1982-83.

1986: var på dette tidspunkt det "goldeste" bassin, men havde en koloni af Digesvale i skrænten.

2007: med mere randbevoksning rykkede Blishøne, Grønbenet Rørhøne og Gråand ind, samt forsøg fra Toppet og Gråstrubet Lappedykker og Knopsvane.

Total: 13-15 ynglepar.

Bassin 13, set fra vest, 2008.

Bassin 14, etableret 1982-83.

1986: et lille bassin til opsamling af overskudvand fra regnvandskanalen, men er efter ændring i kanalsystemet tørt det meste af året.

2007: har fortsat ikke nogen særlig betydning som yngleområde, men med den øgede bevoksning fra 2006-2007 vil der med stor sandsynlig rykke flere ynglearter ind fremover.

Total: 2-4 ynglepar.

Bassin 14, set fra nord, 2008.

Bassin 15, kalkbassin.

1986: bassinet blev anvendt til deponering af kalkslam indtil 1983. Den tørre østlige del havde ynglende Lille Præstekrave, den vandfyldte vestlige del var opholdssted for mange vandfugle.

2007: området ændrede meget karakter og har i takt med afgræsning fået overdrevskarakter med bevoksning af Hyld og en lavvandet uddybning med en mindre ø mod vest, der de senere år har haft Gråand og Blishøne. Vegetationen er dog fortsat præget af Nælde.

Total: 12-14 ynglepar.

Bassin 15, set fra vest, 2008.

Bassin 16, kalkbassin.

1986: her var bevoksning i yderzonen med Hylde og Kæmpe-Bjørneklo, og her blev de ret sjældne lægeplanter Springknap og Enbo Galdebær fundet. I den centrale del var lavt vand om foråret med en mindre ø, hvor der yngede Stormmåge, desuden Gråand, Vibe og Rødben.

2007: området har siden afgræsning skiftet til engkarakter og våd rørsump med ynglende Gråand, Knarand, Knopsvane, Blishøne, Grønbenet Rørhøne, Lille og Gråstrubet Lappedykker, samt Gravand. I skrænterne har flere år været rævegrav.

Total: 21-25 ynglepar.

Bassin 16, set fra vest, 2008.

Sydhegnet.

Hegnet ligger med en række af ældre træer, mest store Popler og lidt Gran, samt El. Der indgår endvidere en blandet buskbevoksning, og området har ikke ændret karakter gennem årene. Her yngler bl.a. Ringdue, enkelte gange Gråkrage, samt Nattergal, Løvsanger, Gransanger og Bogfinke.

Total: 12-14 ynglepar.

Sydhegnet, set fra øst, 2008.

Nordhegnet.

Hegnet er plantet på det yderste dige i forbindelse med etableringen af bassinerne i 1982-83 og er domineret af Hvidtjørn og Havtorn. Det er fast yngleplads for Tornsanger, Gærdesanger, Tornirisk og Gulspurv.

Total: 16-20 ynglepar.

Nordhegnet, vestlige del, 2008.

Nordhegnet, østlige del, 2008.

Fredning og pleje:

I **fredningskendelsen fra 1993** siges der mere udførligt under **formål**, at fredningen skal **beskytte og bevare områdets værdifulde, varierede plante- og dyreliv**, og at den skal tilgodese bevarelsen af ynglende vandfugle: Lappedykkere, Andefugle, Vadefugle og Mågefugle, samt værne om den vigtige bestand af Lille Præstekrave og Gul Vipstjert.

Derudover nævnes sikring af den store bestand af Grønbroget Tudse, at bassinerne skal bevares med forskellig vanddybde og forskellig grad af opfyldning, og at den skal sikre og regulere offentlighedens adgang til området.

Der nævnes endvidere den værdifulde flora med en række karakteristiske og usædvanlige arter.

Under arealernes anvendelse nævnes forbud mod terrænændringer, beplantning og bebyggelse, men der kan tillades kreaturhegn og græsning, og vandstanden kan reguleres.

Til opfyldelse af fredningens formål udarbejdes en samlet plejeplan, der udføres af kommunen.

Endelig omtales bestemmelser for færdsel i området.

Efter forudgående møder udarbejdes der en **plejeplan i marts 1994**, som skal varetages af **Møn kommune, afdelingen for Miljø og Teknik**, efter aftale med Storstrøms amt.

Der omtales bl.a., at de tidligere vegetationsløse områder i andre bassiner skal bibeholdes ved afskrabning og muldsløbning i Bassin 1, som på dette tidspunkt har mindst bevoksning.

Til kompensation for anvendelse af Bassin 12 til fiskeproduktionens recirkulering af vand skal der graves et tilsvarende vandhul i bassin 2.

I Bassin 4, 5 og 6 skal der være sammenhængende småøer – et begreb der må betegnes som ganske selvmodsigende!

Ellers skal de fleste øvrige bassiner henligge uden indgreb, bortset fra fjernelse af uønsket bevoksning og regulering af hensyn til fiskeproduktionen.

Skiltning skal opsættes ved P-pladser med bl.a. baggrundshistorie og beskrivelse af flora-fauna, samt at motorkørsel, camping og færdsel med løse hunde ikke er tilladt.

I **efteråret 1994 vurderes plejeforanstaltningerne** under en besigtigelse, og det konstateres, at vandstanden i Bassin 10 og 11 er højere end tilladt, og det bliver pålagt Jupiter Ål at opsætte vandstandsmålere og sikre den ønskede vandstand.

Erstatningsvandhullet i Bassin 2 er delvist tørt, antagelig på grund af dræning i sandbund.

Afskrabning i Bassin 1 fungerer ikke, og der foreslås 2 afskrabninger (efterår og marts).

Bjørneklo breder sig på arealerne, og man vil undersøge afgræsning med får.

Informationstavle vil blive opsat senest til foråret.

I **efteråret 1995** konstateres det på **plejemødet**, at vandstanden fortsat er for høj i Bassin 10 og 11, og at der antagelig sker indsivning fra 11 til 10.

Erstatningsvandhullet i Bassin 2 fungerer fortsat ikke.

Afskrabningen i Bassin 1 virker ikke, da plantevæksten fra 1991-1995 har fået for godt fat. Man overvejer en intensiv græsning i stedet, måske også i Bassin 2.

Græsning i Bassin 15 er etableret og fungerer tilfredsstillende.

Det overvejes, om der skal foretages permanente ændringer i fredningen.

I **efteråret 1996** bliver det på **plejemødet** besluttet, at afskrabningen i Bassin 1 skal ophøre.

Vandhullet i bassin 2 eksisterer ikke længere.

De mindre øer i Bassin 4, 5 og 6 er forsvundet, og Jupiter Ål har aftalt med amtet at etablere én ø i stedet.

Bjørneklo breder sig fortsat. Ynglesucces hos fuglearterne er for nedadgående, og antallet af Grønbroget Tudse er stærkt reduceret. Der foregår erosion i flere dæmninger. Man diskuterer, om forbudet mod løsgående hunde og ulovligt fiskeri kan håndhæves.

I en **skrivelse i marts 1997** fra lokalafdelingen under Danmarks Naturfredningsforening skriver formanden Jens Holmegård bl.a.:

Området har efter sukkerfabrikkens ophør ændret sig på markante punkter: 1. nedgang i tilførsel af jord, organiske partikler, suspenderet stof og næringsstof. 2. øget binding (akkumulering) af næringsstoffer i sediment og biomasse. 3. øget vand-flow, øget vand-volumen og højere vandstand i visse dele af området. Desuden begyndende erosion på vestsiden af digerne og vandgennemsvivning fra bassin med høj vandstand til bassin med lav vandstand.

De fugle, som nævnes i fredningen, har mistet yngleplads eller fået deres yngleplads forringet. Ynglende vandfugle har meget ringe ynglesucces, dog fungerer bassinerne godt som rasteplads for bl.a. dykænder. Endelig anføres, at der er behov for en justering af både fredning og miljøgodkendelse.

I **april 1997 holdes plejemøde**, og det besluttet at ændre fredningen vedrørende afskrabning i Bassin 1 og erstatningsvandhul i Bassin 2.

Det foreslås at anvende overskudsjord til etablering af småøer i Bassin 4, 5 og 6. Et ønske om græsning her vil betyde ændring af fredningens formål.

Der er divergerende meninger om, hvilken effekt forøget nedgræsning i Bassin 15 og 16 vil skabe for Lille Præstekrave.

Der anmodes om vandanalyser fra Jupiter Ål.

Møn kommune vil udarbejde forslag til ny plejeplan.

På **plejemødet i maj 1998** meddeler jeg vedrørende forholdene for fuglelivet, at der den seneste sæson er tegn på fremgang hos bl.a. Lappedykkere, og at enkelte Vadefugle ses i Bassin 15. Samtidig må det konstateres, at forholdene i området har ændret sig så meget, at der ikke længere er baggrund for fredningens formål om bevarelse af Vade- og Mågefugle som ynglefugle i bassinerne, og specielt ikke Lille Præstekrave.

Kåre Fog meddeler, at der er sket en tilbagegang af Grønbroget Tudse fra 10.000 individer til ca. 100 på én sæson, og mener det kan have sammenhæng med bestanden af fisk i bassinerne.

Det besluttet at modvirke erosionen af digerne, evt. med granrafter.

Bekæmpelse af Bjørneklo skal ske dels ved græsning, dels ved rodstikning og slåning inden frøsætning.

Morten Lauritzen skriver i juni 1998 angående forekomsten af fiskearter i bassinerne, at der er konstateret Gedder i Bassin 10, og at der er udsat fisk i Bassin 8, 9, 12 og 13, flest i Bassin 8. Udsatte og øvrige fiskearter er: Ål, Karpe, Suder (Bassin 8), Karpe (Bassin 9), Aborre og Ørred (Bassin 13), men ingen fisk fundet i Bassin 12.

Hvis det skønnes nødvendigt, kan man tømme bassiner for vand og fjerne fisk.

I **plejeplanen 2000-2005** omtales fortsat fredningens formål, der bedst muligt skal sikre Lappedykkere, Andefugle, Vadefugle og Mågefugle. Lille Præstekrave nævnes ikke længere.

Der er endvidere meddelt dispensation fra fredningsbestemmelserne vedrørende etablering af fåreskur, uddybning af vandhul i Bassin 15-16, fritagelse for afskrabning i Bassin 1 og 15, fritagelse for etablering af vandhul i Bassin 2, kortvarig tømning af Bassin 4, 5, 6, 7, 10 og 11, samt sikring af digerne med træfaskiner, dog undtages Bassin 12 af hensyn til Digesvalekolonien.

Siden maj 1998 har kommunen ikke indkaldt til plejemøde eller reageret på overvågningsrapporter eller henvendelser vedrørende tilstanden i jordbassinerne.

Jeg sender **12. marts 2000 en skriftlig klage** til forvaltningschef Peter Møller, der med stor beklagelse bekræfter, at Møn kommune som ejer af Jordbassinerne gennem længere tid har forsømt sine forpligtelser som grundejer af det fredede naturområde, men at der øjeblikkelig vil blive rettet op på sagen.

Der holdes **møde 6. april**, og områdets naturtilstand omtales i sin helhed som tilfredsstillende. Der besluttet tømning af vand i Bassin 4, 5, 6 og 7 i næste frostperiode. Der er siden 1986 og efter fredningen ikke foretaget registrering af floraen. Bekæmpelse af Bjørneklo er tilfredsstillende. Der er pæn fremgang for ynglende og rastende fuglearter, men det overvejes helt at tage Vadefuglene ud af fredningen, da de har fine forhold f.eks. på Nyord. Af hensyn til Grønbroget Tudse vil man som forsøg tømme Bassin 10 og 11 for fisk. Fåregræsningen er tilfredsstillende, men der er et brændenældeproblem i Bassin 15 og 16. Der opsættes granraffefaskiner langs de eroderede diger, dog Bassin 12 undtaget. Plejeplansmøder skal fremover holdes første torsdag i november.

Derefter **indkaldes der ikke til plejemøde i næsten 3 år** trods henvendelser.

I **marts 2003 holdes igen plejemøde**, hvor man konstaterer, at kun Bassin 10 er blevet tømt for vand. Vandhullet i Bassin 15 er uddybet. Digesikringen er iværksat. Mulig rævesikring for bl.a. Mågefugle er foretaget ved rørslåning omkring øen i Bassin 7. Kun 4 kvækkende hanner er registreret hos Grønbroget Tudse i 2001. Der er nu i alt 34 får til græsning. Bjørneklo er under kontrol.

I **november 2003 holdes endnu et plejemøde**, hvor der fortsat konstateres for kraftig vækst af brændenælde i Bassin 15, men vandhullet fungerer fint, og planer om skrabning opgives. Man foreslår enkelte stykker Gallowaykvæg på arealet. Kun 2 Grønbroget Tudse er hørt. Skiltet med "Fiskeri Forbudt" bliver ulovligt fjernet. Lappedykkere og Andefugle er i fremgang, og flere og flere ornitologer besøger området. Gedder blev fjernet fra Bassin 10 i 2001. Kanalen omkring øen i Bassin 7 skal renses op, og bassinet tømmes for fisk ved tørlægning.

På **plejemøde i november 2004** finder man ud af, at de 2 stk. Galloway-køer har levet et komplet skjult liv i Bassin 15 i en "rede" i tagrørene. Man foreslår endnu et stk. kreatur. Amtet foreslår græsning af hele det fredede område i den nye plejeplan. Igen kun 2 tudser hørt. Bjørneklo er igen tiltagende. Stigende ulovligt fiskeri af Karper i Bassin 8. Det foreslås at slå tagrørene på øen i Bassin 7. Lidt nedgang i ynglefugletallet. Forslag om bedre formidling ved P-pladsen.

Indkaldelse til **møde i november 2005, men intet mødereferat.**

Intet møde i 2006 og ingen ny plejeplan.

Der er i mellemtiden etableret ny hegning ind i Bassin 4, og områdets tidligere høje vegetation skifter hurtigt over til afgræssede biotoper. Græsning med får kan nu ske fra Bassin 1 til Bassin 4. Afgræsning med får og Gallowaykvæg fortsætter i Bassin 15 og 16.

I 2007 har den ny **Vordingborg Kommune**, Fagsekretariatet for Natur, overtaget forvaltning og pleje i Jordbassinerne, og der indkaldes til **møde oktober 2007**, hvor man ønsker at få klarlagt, om man lever op til målsætningerne i fredningen forud for udarbejdelse af ny plejeplan.

Man behandler den fortsatte fjernelse af skilte, de gentagne eksempler på ulovligt fiskeri og løse hunde, det stigende ræveproblem for Knopsvane, den stabile situation for de nuværende fuglearter, Grønbroget Tudsens forsvinden, manglende opfølgning på situationen for plantelivet, for meget Bjørneklo i den østlige del, oprensning af kanaler i Bassin 6, slåning af vegetation på øen i Bassin 7 og etablering af rævesikker bro, opsætning af kasser til Hvinand, slåning af nælder i Bassin 15, samt skiltning og information.

Der foreslås i løbet af 2008 en samlet rapport over udviklingen i fuglelivet op til 2007.

Naturovervågning:

Mine besøg ved Stege Sukkerfabrik og de nærliggende arealer steg i antal fra midten af 1970'erne, og med ansættelse som underviser på Naturhøjskolen Rødkilde fra 1981-1997 blev registreringerne på lokaliteten hyppigere og mere systematiske, suppleret med observationer fra elevgrupper på højskolen. Efter fredningen i 1993 blev min frivillige overvågning af fuglelivet formaliseret i en aftale med Møn kommune, en ordning der er fortsat efter 2006 med oprettelsen af den ny Vordingborg Kommune. Overvågningen af Grønbroget Tudse har været foretaget af biolog Kåre Fog. Registrering af Pattedyr, Krybdyr og Insekter er ikke foretaget efter fredningen. Siden Kaj Halbergs planteundersøgelse i 1986 er der ikke fulgt op efter fredningen med en dækkende floraregistrering.

Registreringen af ynglefugle i Jordbassinerne er foregået som hyppige besøg gennem ynglesæsonen, de fleste år med 30-40 tællinger. Tællingerne fordeler sig med 8-10 længere registreringer, hvor alle bassiner gennemgås fra stierne, eller for de tørre områders vedkommende også ind i bassinet. Derudover er der 20-30 kortere registreringer af bestemte bassiner eller arter, især i ungeperioden. Tidspunkter i døgnet varierer fra tidlig morgen til enkelte sene aftenture i maj-juni. Der registreres par med yngleadfærd, par med rede og ungekuld hos vandfuglene. Hos andre ynglefugle registreres kun art og antal. Endelig samles gennem hele året egne og andres observationer af overflyvende, rastende og tilfældigt forekommende fuglearter i området.

Vinterstemning i bassinerne.

B. YNGLEFUGLE 1975-1986

Optællinger 1986 af Kaj Halberg, Niels Peter Andreasen og Bjarne Westergård.

Vandfugle:

Toppet Lappedykker *Podiceps cristatus*

1986: 1 par forsøgte med rede i bassin 10 for første gang, men ingen unger. Arten havde ikke tidligere ynglet i bassinerne.

Lille Lappedykker *Tachybaptus ruficollis*

1986: 1 par ynglede i bassin 8 og fik 2 unger. Arten ynglede antagelig både i 1984 og 1985 i bassin 5 og 7, hvor der blev set en ungfugl.

Lille Lappedykker. Foto John Larsen.

Knopsvane *Cygnus olor*

1986: 1 par gjorde yngleforsøg i bassin 3, men forlod den ufærdige rede 29/5. 1 par med 4 unger i bassin 5 i 1981.

Gravand *Tadorna tadorna*

1986: 4 par med unger blev observeret, men ikke alle stammede fra bassinerne. Den har været observeret årligt med unger i bassinerne siden 1979-80.

Gråand *Ana platyrhynchos*

1986: 3 par observeret, 1 par med 7-8 unger i bassin 11. Arten er observeret fast siden 1975, de fleste år også med unger.

Toppet Skallesluger *Mergus serrator*

1 par med unger i bassin 16 i 1976, eneste registrerede ynglefund.

Grønbenet Rørhøne *Gallinula chloropus*

1986: 1 par med 1 unge i bassin 11, og 1 par med 4 unger i bassin 8. Arten har tidligere været observeret med unger i 1979, 1982 og 1985, men kan godt have ynglet alle årene.

Blishøne *Fulica atra*

1986: 8 par med unger i flere af bassinerne. Arten indvandrede hurtigt til bassinerne og har sandsynligvis været årligt ynglende siden 1975.

Strandskade *Haematopus ostralegus*

1986: 1-2 par, muligvis flyttet med unger fra nærliggende mark til bassin 11. 3 par i 1984 i bassin 3 og 4, og ellers har arten nok været årlig siden 1978.

Klyde *Recurvirostra avocetta*

Tegn på 1-3 ynglepar i 1976 og 1977, men med sikkerhed registreret i 1978 med 4 par og 11 unger i bassin 5. Usikkerhed om yderligere 1-2 par i 1979-81, men herefter er der kun meget få iagttagelser af arten i bassinerne, og siden begyndelsen af 1990'erne stort set ingen.

Lille Præstekrave *Charadrius dubius*

1986: 3 par. 1 par med 4 unger i bassin 15. 2 par med unger i bassin 7 og 9. Har ynglet fast fra 1976 med 3-4 par.

Stor Præstekrave *Charadrius hiaticula*

1986: 1 par med 2 unger i bassin 4. Fast ynglefugl fra 1977 med 1-2 par.

Vibe *Vanellus vanellus*

1986: 9 par. Fast ynglefugl med 8-10 par fra 1977.

Rødben *Tringa totanus*

1986: 8 par. Yngler i flere bassiner. Fast ynglefugl med 6-8 par fra 1977, maximum 11 par i 1983.

Hættemåge *Larus ridibundus*

1986: 57 par. 50 par i bassin 7, 4 par i bassin 3, og 3 par i bassin 2. En flok på 800 rastende fugle blev set 20/7. Arten har efter alt at dømme ynglet siden 1984.

Stormmåge *Larus canus*

1986: 5 par. 3 par i bassin 7, 1 par i bassin 9, og 1 par i bassin 16. Derudover op til 30 løse fugle gennem ynglesæsonen. Arten indvandrede som ynglefugl samtidig med Hættemåge i 1984.

Sølvmåge *Larus argentatus*

2 par er registreret i bassin 4-5 i 1981.

Havterne *Sterna paradisaea*

1986: 2 par i bassin 9, en død unge blev fundet.

Øvrige ynglefugle:

Fasan *Phasianus colchicus*

1986: 4 høner med unger, sandsynligvis fra bassin 2, 3 og Sydhegnet.

Gøg *Cuculus canorus*

1986: 1 par i området mellem bassin 11 og 16.

Digesvale *Riparia riparia*

1986: 137 huller i skrænten ved bassin 13, senere fouragerende flokke på op til 1000 fugle.

Engpiber *Anthus pratensis*

1986: 15 par fordelt over de fleste bassiner og skråninger på digerne.

Gul Vipstjert *Motacilla flava*

1986: 14 par fordelt over en stor del af områdets bassiner eller skråninger.

Jernspurv *Prunella modularis*

1986: 1 par ved bassin 12.

Solsort *Turdus merula*

1986: 1 par i bassin 16.

Kærsanger *Acrocephalus palustris*

1986: 5 par i bassin 2, 10 og 15, samt Sydhegnet.

Rørsanger *Acrocephalus scirpaceus*

1986: 2 par i bassin 10 og 11 og 1 usikkert par i 2.

Tornsanger *Sylvia communis*

1986: 5 par i bassinerne og krattet op til digerne.

Tornirisk *Carduelis cannabina*

1986: 1 par i bassin 16.

Rørspurv *Emberiza schoeniclus*

1986: 3 par i bassin 2 og 16.

C. YNGLEFUGLE 1987-2007

1987-1990: Niels Peter Andreasen, 10-15 optællinger pr. sæson.

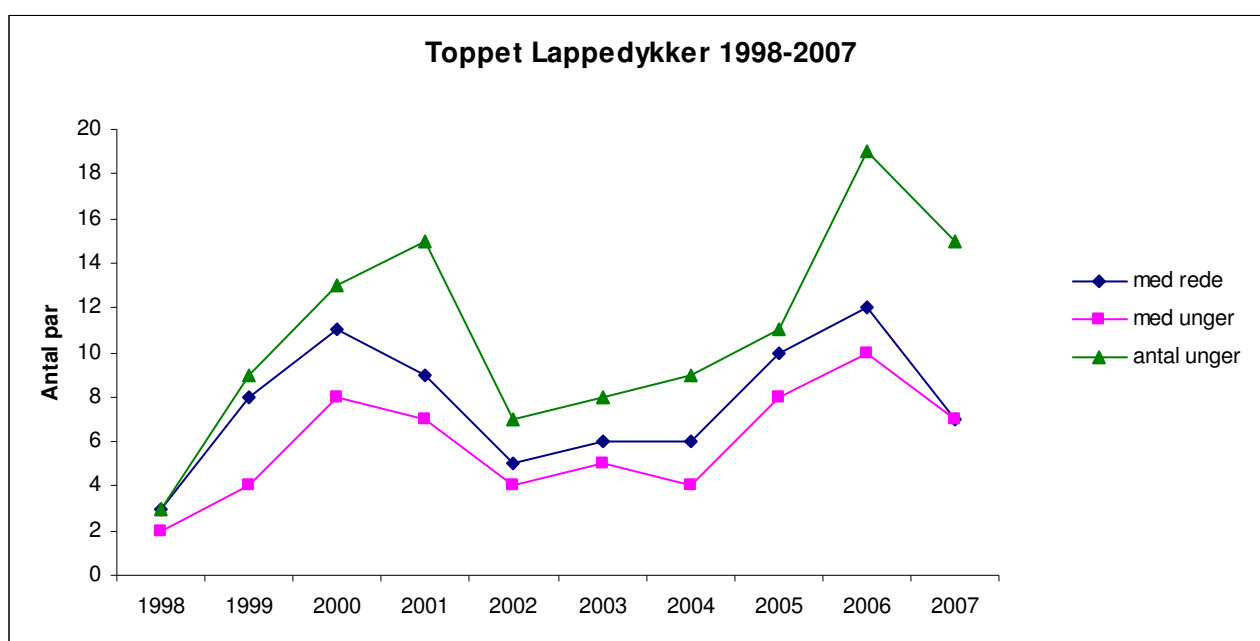
1991-2007: Niels Peter Andreasen, 35-40 optællinger pr. sæson.

Vandfugle.

Toppet Lappedykker *Podiceps cristatus*

Årlig ynglefugl med op til 12 par siden 1988.

Toppet Lappedykker indvandrede som ynglefugl i 1988 med et enkelt par, og året efter med 3 par og de næste sæsoner vekslende med 2-5 par indtil 1999, hvorefter det har ligget på 5-12 par, senest med 7 par i 2007.

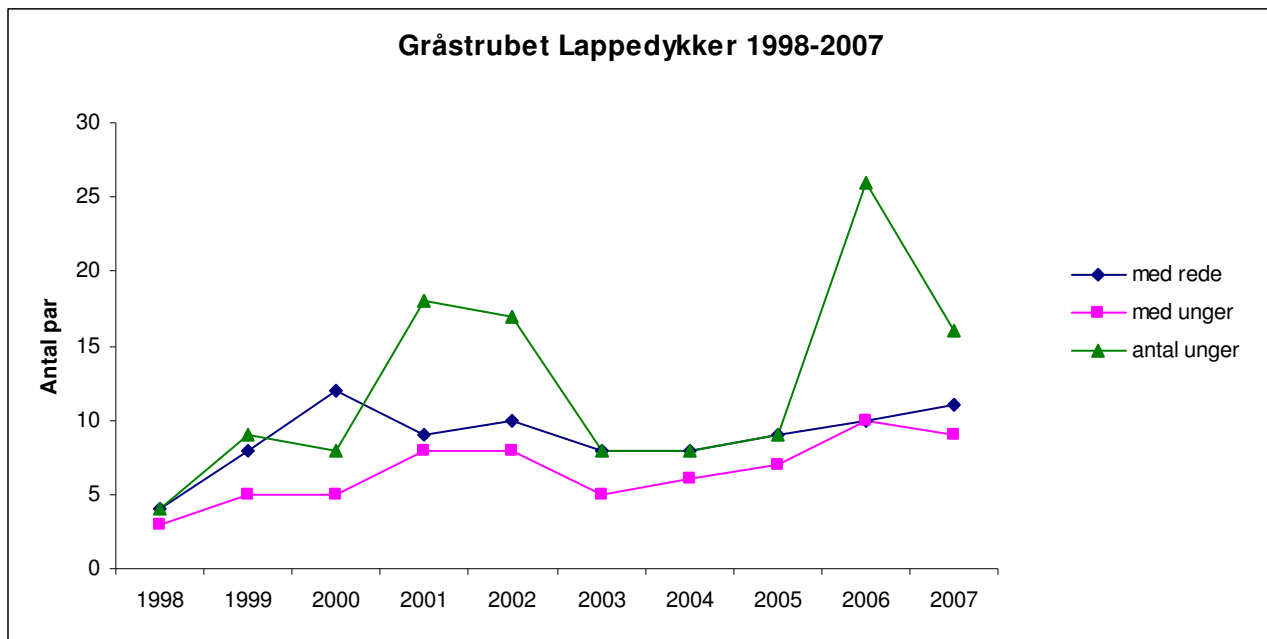
De foretrukne ynglesteder har ligget i bassin 7, 10 og 11, men i sæsoner med høje yngletal har der været par i alle bassiner 7-13, dog ingen af årene i bassin 8.

Ungeproduktionen pr. par med unger er det første tiår på 2,25, og det sidste tiår på 1,67.

Gråstrubet Lappedykker *Podiceps grisegena*

Årlig ynglefugl med op til 12 par siden 1986.

Arten blev observeret i 1985, men uden tegn på yngel. Året efter ynglede 2 par, og øgede gradvist til en kulmination i midten af 1990'erne med 10-12 par. Efter en lille tilbagegang til 4 par i 1998 har arten ligget konstant med 8-12 par, senest 11 par i 2007.

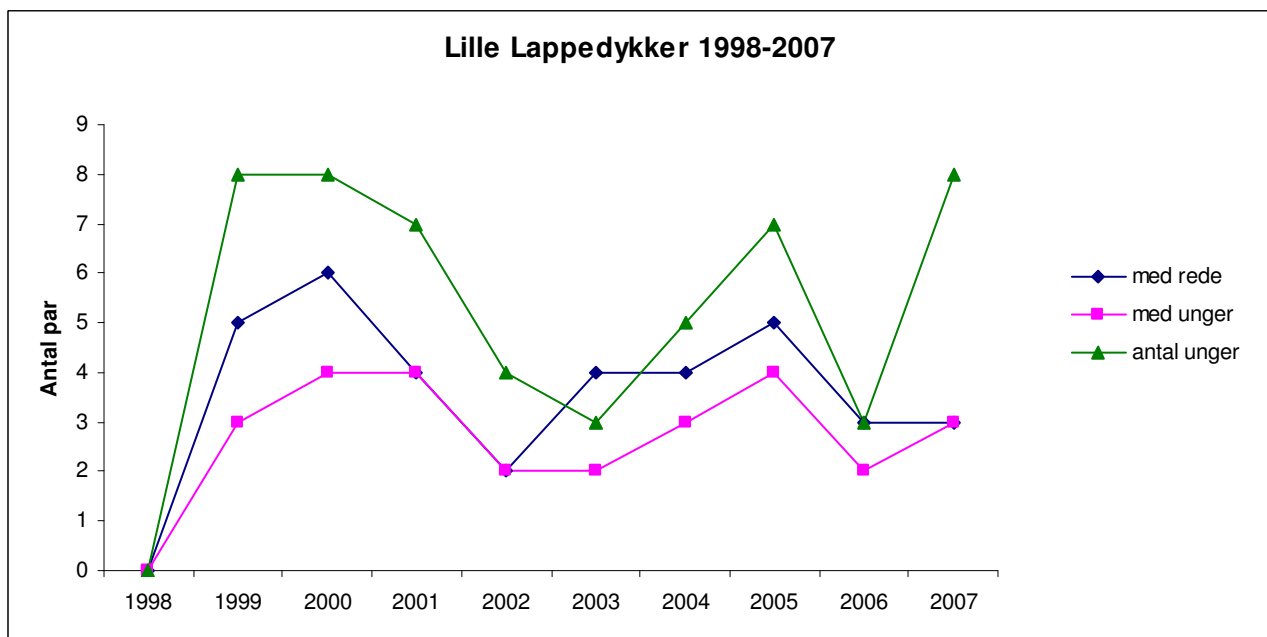

De foretrukne bassiner svarer til Toppet Lappedykkers valg, men arten yngler også i bassin 5 og 16. Ungeproduktionen pr. par med unger er det første tiår på 2,07, det sidste tiår på 1,38.

Lille Lappedykker *Tachybaptus ruficollis*

Årlig ynglefugl med op til 6 par siden 1984-85.

I 1984 blev arten observeret i bassin 7, men ikke med unger. I bassin 5 blev en enkelt ungfugl og en voksen blev set i 1985. Senere steg antallet til 5-8 par i første halvdel af 1990'erne. Efter en nedgang til 0 par i 1998 gik antallet brat op til 5 og 6 par i 1999 og 2000. Siden da har der været antal mellem 2 og 5 par, senest 3 par i 2007.

Arten har vekslet mellem flere forskellige bassiner og er ikke så afhængig af de større åbne vandflader.

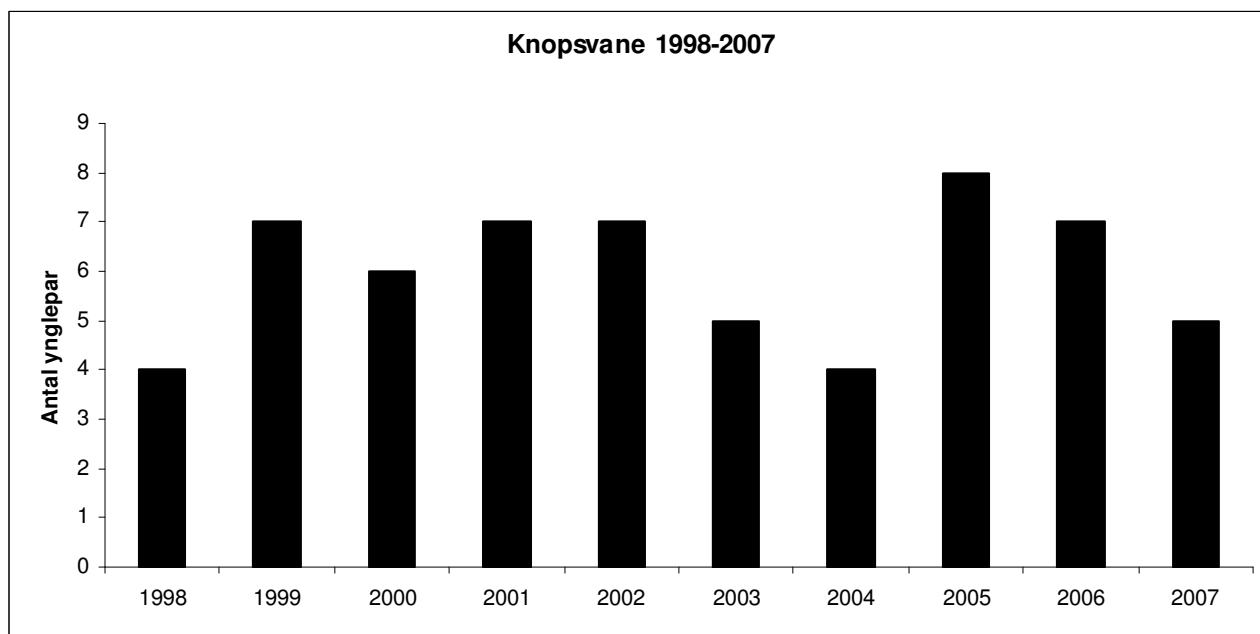
Ungeproduktionen pr. par med unger er det første tiår på 1,95, det sidste tiår på 1,96.

Knopsvane *Cygnus olor*

Årlig ynglefugl med op til 8 par siden 1988.

Første registrerede ynglesæson er 1981, og et par forsøgte med rede 1986 og 1987, men uden resultat.

Fra et enkelt par i 1988 steg antallet gradvist til 5 par midt i 1990'erne, og efter årtusindskiftet har der flere sæsoner været 5-8 par, dog mange gange med halvfærdige eller forladte reder. Senest er der 5 par i 2007.

Arten har haft størst succes i bassin 3, 6, 7 og 10. Bassin 3 bruges dog ikke længere.

Gravand *Tadorna tadorna*

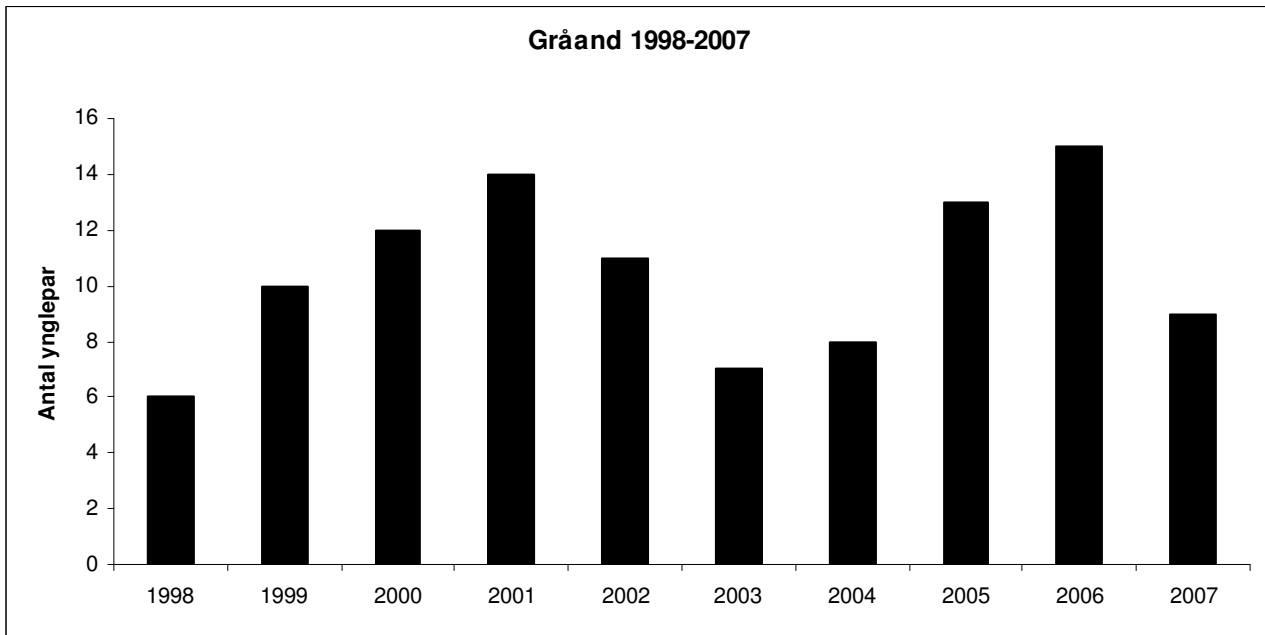
Årlig ynglefugl med op til 3 par antagelig siden 1979-80.

Det foretrukne yngleområde har alle årene været bassin 16, og antallet har været konstant 1-2 par, dog med 3 par i 2006, senest 1 par i 2007.

Gråand *Ana platyrhynchos*

Årlig ynglefugl med op til 15 par siden 1975.

Antallet steg gradvist til 5-7 par midt i 1990'erne, og efter en lille nedgang igen stigning til 7-15 par, senest 9 par i 2007.

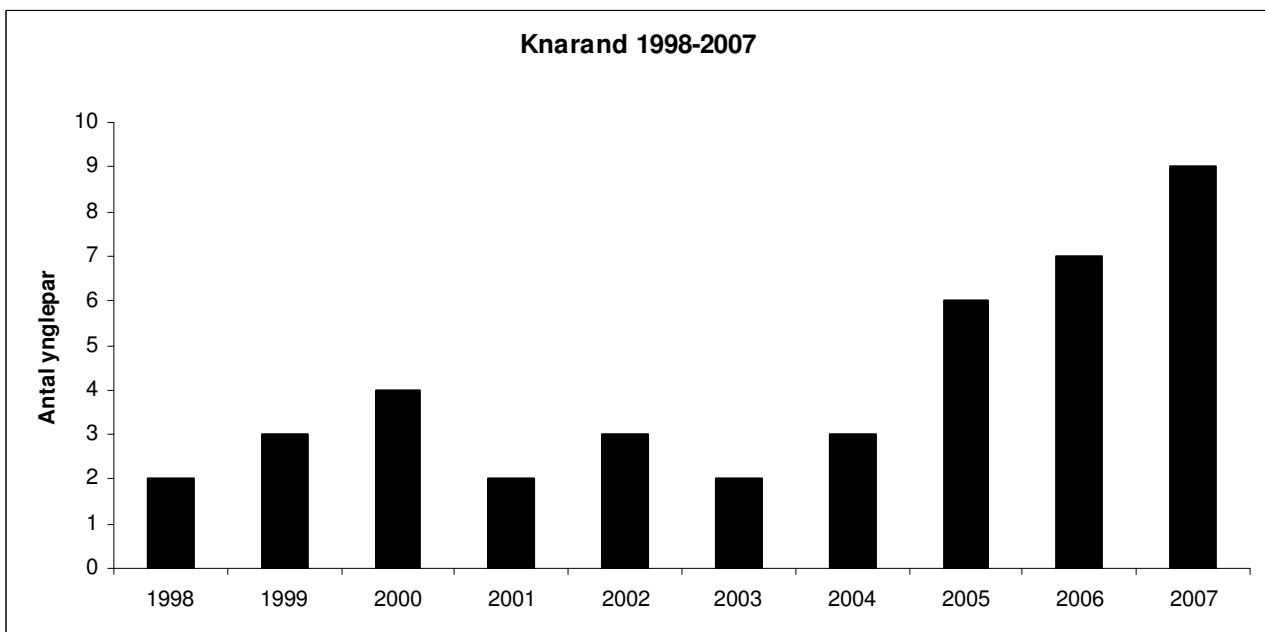
Der er tilsyneladende ikke specielt foretrukne yngleområder, men ynglepar kan findes både i og uden for bassinerne, men ungerne føres uanset ynglested efter klækning ind i de vandfyldte bassiner.

Knarand *Anas strepera*

Årlig ynglefugl med op til 9 par siden 1992, dog ikke 1993.

Arten er steget jævnt i antal gennem perioden til 9 par i 2007, dog ikke alle par med ungekuld.

Yngleområderne findes i tilknytning til bassinerne 5-16.

Foruden yngleparrene er bassinerne regelmæssigt samlingssted efter yngleperioden for antal op til 60-70 fugle, og som lokalitet for Knarand er bassinerne langt det bedste i Møn-området.

Skeand *Anas clypeata*

Jævnlig ynglefugl med et enkelt par i 8 sæsoner siden 1992.

Arten blev observeret med ungfugle i juli 1980 og 1984, men der er ikke dokumentation for, at fuglene havde ynglet i bassinerne.

I 1992-94 var der et ynglepar, hvorefter der ikke var sikker ynglen før 1999, og derefter jævnligt efter år 2000 og senest 1 par i 2007.

De 2 foretrukne bassiner har været 5 og 16.

Atlingand *Anas querquedula*

Ynglet med sikkerhed kun i år 2000.

Der har været fugle af begge køn andre sæsoner det seneste tiår, men dununger er ikke observeret mere end den ene gang.

Troldand *Aythya fuligula*

Uregelmæssig ynglefugl med 1-2 par siden 1989.

Arten har ynglet med sikkerhed 6 sæsoner, og derudover har der været par på faste lokaliteter andre år, men uden observation af dununger. Senest 1 par i 2007.

Vandrikse *Rallus aquaticus*

Uregelmæssig ynglefugl med op til 4 par siden 1992.

Efter registrering i 1992 var arten årligt ynglende til 1996, derefter uregelmæssigt fra år 2000, og senest 2 par i 2007.

Arten har næsten udelukkende holdt til i bassin 3, dog et enkelt år i bassin 5 og 16.

Grønbenet Rørhøne *Gallinula chloropus*

Årlig ynglefugl med op til 4 par siden 1970'erne.

Arten har gennem alle årene ligget på 1-4 par med de foretrukne bassiner i 3, 5 og 16, men er de seneste sæsoner truffet i andre områder. Senest 3 par i 2007.

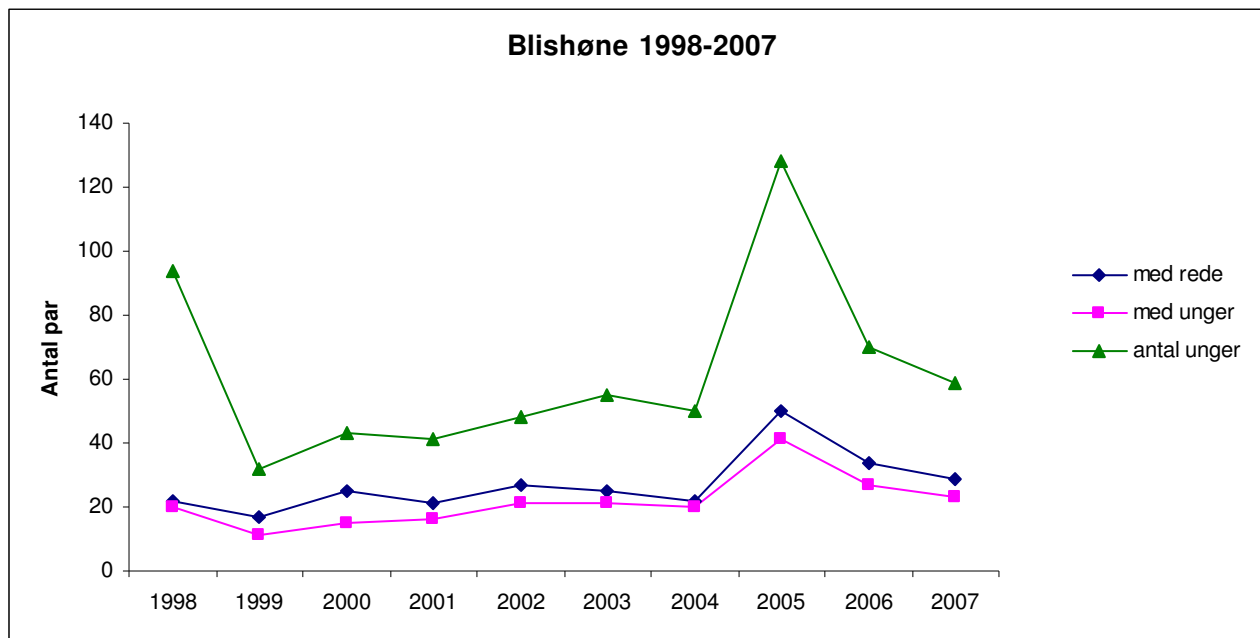

Blishøne med unger i Bassin 10.

Blishøne *Fulica atra*

Årlig ynglefugl med op til 50 par siden 1975.

Arten havde en jævn stigning i yngletal til 22 par i 1995, og efter en årrække med 17-27 par eksploderede antallet fra 22 par i 2004 til 50 par i 2005, hvoraf 41 fik ungekuld med i alt 128 unger.

Ungeproduktionen pr. par med unger lå det første tiår på 2,30, og det sidste tiår på 2,88. Blishøne har udnyttet alle bassiner med vand, og der er senest 29 par i 2007.

Strandskade *Haematopus ostralegus*

Årlig ynglefugl fra 1978 til 1991 med op til 4 par.

Arten har siden ikke vist tegn på tilknytning til området i yngleperioden, men ses rastende og fouragerende enkelte sæsoner.

Lille Præstekrave *Charadrius dubius*

Årlig ynglefugl med op til 5 par fra 1976 til 1994.

Arten var afhængig af de nøgne slikflader langs digerne og de endnu ikke bevoksede bassiner, og efter dens forsvinden som ynglefugl vendte den tilbage efter tømning af bassin 10 og ynglede her med 2 par i 2001.

Stor Præstekrave *Charadrius hiaticula*

Årlig ynglefugl med op til 2 par fra 1977 til 1992.

Arten havde nogle af de samme krav til biotopen som Lille Præstekrave, og der er meget få observationer af fuglen efter dens forsvinden, dog sås enkelte fugle sammen med Lille Præstekrave i 2001.

Vibe *Vanellus vanellus*

Årlig ynglefugl med op til 10 par fra 1977 til 1993.

Arten så ud til fortsat at have etableret sig med 9 par i 1990, men med stigende vandstand og tiltagende Tagrørsbevoksning i dens yngleområder gik antallet ned til 1 par i 1993, hvorefter den ikke har vist tegn på tilknytning til området i ynglesæsonen, bortset fra et usikkert ynglepar i bassin 10 i 2001.

Rødben *Tringa totanus*

Årlig ynglefugl med op til 11 par fra 1977 til 1993.

Arten, som ellers er ret tilpasningsdygtig, havde i 1988 en pæn bestand på 10 ynglepar, men gik derefter tilbage til 3 par i 1993, hvorefter den ikke har vist tegn på tilknytning til området i ynglesæsonen, bortset fra et usikkert ynglepar i bassin 10 i 2001. Der observeres dog næsten årligt rastende og fouragerende fugle i bassinerne.

Hættemåge *Larus ridibundus*

Årlig ynglefugl med op til 57 par fra 1984 til 1992.

Arten kulminerede i 1985-86 med 50-57 par, hvorefter antallet gik markant ned fra 32 par i 1987 til 2 par i 1992. Der har siden da været 2 sæsoner med forsøg på ynglen, men uden resultat.

De sidste par fik tilsyneladende æg eller unger taget af Ræv.

Stormmåge *Larus canus*

Årlig ynglefugl med op til 5 par fra 1984 til 1990.

Arten følger samme udviklingskurve som Hættemåge, men forsvinder som ynglefugl et par sæsoner tidligere.

Status for ynglende vandfugle 1987-2007:

Årlig, udbredt ynglefugl: Toppet Lappedykker, Gråstrubet Lappedykker, Lille Lappedykker, Knopsvane, Gråand, Knarand, Blishøne.

Årlig, fåtallig ynglefugl: Gravand, Grønbenet Rørhøne.

Uregelmæssig fåtallig ynglefugl: Skeand, Atlingand, Troidand, Vandrikse.

Forsvundet som ynglefugl: Strandskade, Lille Præstekrave, Stor Præstekrave, Vibe, Rødben, Hættemåge, Stormmåge.

Karakteristiske ynglefugle i jordbassinerne 1987-1997

ART		1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Toppet Lappedykker	med rede	0	1	3	3	5	3	2	5	4	4	4
	med unger	0	1	2	3	3	3	2	4	3	2	3
	unger	0	2	7	8	7	4	3	10	5	3	4
Gråstr. Lappedykker	med rede	2	3	6	9	12	11	11	10	7	6	6
	med unger	1	3	5	6	7	9	9	9	3	3	2
	unger	3	8	13	12	18	17	18	17	5	4	5
Lille Lappedykker	med rede	3	5	3	6	8	5	8	3	4	4	1
	med unger	3	4	2	5	4	5	6	3	3	2	1
	unger	7	9	2	10	8	11	12	5	5	3	2
Knopsvane		0	1	2	1	2	2	3	5	4	2	3
Gravand		2	1	2	2	1	2	1	1	1	1	1
Gråand		4	1	0	2	1	4	4	5	7	4	3
Knarand							1	0	1	2	2	2
Skeand							1	1	1	1?	0	1?
Atlingand									1?	0	0	0
Troldand				1	0	2	0	0	0	0	0	0
Vandrikse							1	3	4	2	1	0
Grønbl. Rørhøne		3	1	2	1	1	3	3	4	3	4	3
Blishøne	med rede	5	7	8	6	8	13	12	15	22	14	12
	med unger	5	5	7	6	6	10	10	12	10	7	9
	unger	15	12	13	12	16	24	18	18	31	10	31
Strandskade		2	2	3	2	1						
Lille Præstekrave		3	3	4	4	5	2	0	1			
Stor Præstekrave		1	2	2	2	2	1					
Vibe		5	8	7	9	8	4	1				
Rødben		6	10	6	9	8	5	3				
Hættemåge		32	11	2	6	0	2	0	0	0	1?	
Stormmåge		5	2	0	1							
Digesvale		112	86	41	15?							
Gul Vipstjert		11	9	4	6	7	4	2	4	2	4	3
Sivsanger								1	0	1	2	1
Kærsanger		4	5	4	4	4	3	4	2	1	0	2
Rørsanger		3	5	5	5	6	5	6	6	4	5	7
Rørspurv		2	2	4	4	6	3	2	3	3	4	3

Karakteristiske ynglefugle i jordbassinerne 1998-2007

ART		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Toppet Lappedykker	med rede	3	8	11	9	5	6	6	10	12	7
	med unger	2	4	8	7	4	5	4	8	10	7
	antal unger	3	9	13	15	7	8	9	11	19	15
Gråstr. Lappedykker	med rede	4	8	12	9	10	8	8	9	10	11
	med unger	3	5	5	8	8	5	6	7	10	9
	antal unger	4	9	8	18	17	8	8	9	26	16
Lille Lappedykker	med rede	0	5	6	4	2	4	4	5	3	3
	med unger	0	3	4	4	2	2	3	4	2	3
	antal unger	0	8	8	7	4	3	5	7	3	8
Knopsvane		4	7	6	7	7	5	4	8	7	5
Gravand		0	2	1	1	1	1	1	1	3	1
Gråand		6	10	12	14	11	7	8	13	15	9
Knarand		2	3	4	2	3	2	3	6	7	9
Skeand		0	1	1?	1	1?	0	1	0	1	1
Atlingand			1?	1	1?	0	0	0	1?	0	0
Troldand			1	1?	1?	1?	1	1	0	0	1
Vandrikse		0	0	2	0	2	1	0	0	1	2
Grønbl. Rørhøne		2	4	4	4	4	4	2	3	3	3
Blishøne	med rede	22	17	25	21	27	25	22	50	34	29
	med unger	20	11	15	16	21	21	20	41	27	23
	antal unger	94	32	43	41	48	55	50	128	70	59
Lille Præstekrave					2						
Vibe					1?						
Rødben					1?						
Hættemåge					2?						
Digesvale		0	18	22	14	0	0	0	0	0	0
Gul Vipstjert		3	3	6	4	3	4	4	3	1	2
Græshoppesanger			1	0	1?	0	1?	0	0	0	0
Sivsanger		0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kærsanger		2	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Rørsanger		5	7	11	13	14	17	11	13	14	20
Rørspurv		4	4	7	8	8	7	8	8	9	6

Øvrige ynglefugle:

Fasan *Phasianus colchicus*

Årlig ynglefugl med 3-5 par i de tørre områder, og en af de få arter i bassin 14.

Ringdue *Columba palumbus*

Årlig ynglefugl med 2-5 par, og er efter tidligere at have holdt til i Sydhegnet nu rykket ind i bassiner med tiltagende trævækst.

Gøg *Cuculus canorus*

Årlig ynglefugl med 1-2 "par".

Sanglærke *Alauda arvensis*

Årlig ynglefugl med 1-2 par, oftest i bassin 1 og ved bassin 13.

Digesvale *Riparia riparia*

Uregelmæssig ynglefugl. Arten havde koloni i skrænten til bassin 13 fra 1987-1990 med maximum 112 ynglefugle. En ny koloni blev etableret i den eroderede skrænt i bassin 12 fra 1999-2001 med maximum 22 ynglefugle.

Engpiber *Anthus pratensis*

Årlig ynglefugl, tidligere op til 15 par fordelt i flere bassiner og på dæmningerne, nu med 1-3 par oftest i bassin 1 og enkelte dæmninger.

Hvid Vipstjert *Motacilla alba*

Årlig ynglefugl med 1-3 par, ofte i bassin 2 og i bassin 16 ved fåreskuret.

Gul Vipstjert *Motacilla flava*

Årlig ynglefugl, tidligere med op til 11-14 par, nu med 2-4 par, ofte ved dæmningerne 8 og 12.

Gærdesmutte *Troglodytes troglodytes*

Årlig ynglefugl med 1-3 par, ofte i bassin 15, 16 og Sydhegnet.

Jernspurv *Prunella modularis*

Årlig ynglefugl med 1-2 par i bassin 15 og 16.

Rødhals *Erithacus rubecula*

Regelmæssig ynglefugl med 1-2 par i bassin 4 og 16.

Nattergal *Luscinia luscinia*

Regelmæssig ynglefugl med 1-2 par i bassin 4 og Sydhegnet.

Bynkefugl *Saxicola rubetra*

1 par ynglede i bassin 5 i 1993. Arten opholdt sig også i området det meste af ynglesæsonen 1992, men uden sikkert tegn på yngel.

Sangdrossel *Turdus philomelos*

Regelmæssig ynglefugl de senere år med 1 par i Sydhegnet.

Sjagger *Turdus pilaris*

1 par ynglede i bassin 15 i 1995, og en voksen med unge blev set i juli.

Solsort *Turdus merula*

Årlig ynglefugl og tiltagende gennem årene, nu med op til 10-15 par.

Havesanger *Sylvia borin*

Regelmæssig ynglefugl de senere år med 1-3 par.

Munk *Sylvia atricapilla*

Regelmæssig ynglefugl de senere år med 1-2 par.

Gærdesanger *Sylvia curruca*

Årlig ynglefugl med 2-4 par, ofte i Syd- og Nordhegnet.

Tornsanger *Sylvia communis*

Årlig ynglefugl med op til 5-7 par.

Sivsanger *Acrocephalus schoenobaenus*

Regelmæssig ynglefugl med 1-2 par efter fravær i 1980'erne og 1990'erne.

Græshoppesanger *Locustella naevia*

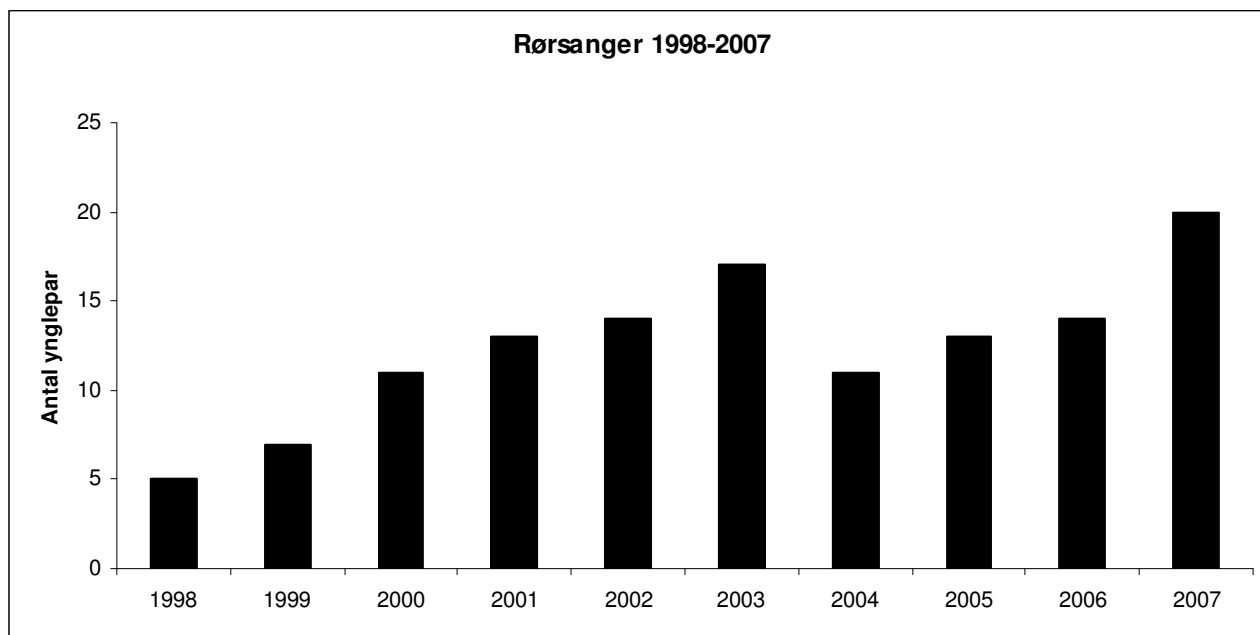
1 yngleforekomst i 1999, og enkelte usikre forekomster senere. Uregelmæssig gæst næsten årligt i trækperioden om foråret.

Gråstrubet Lappedykker. Foto John Larsen.

Rørsanger *Acrocephalus scirpaceus*

Årlig ynglefugl med 15-20 par.

Kærsanger *Acrocephalus palustris*

Årlig ynglefugl med 3-5 par.

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*

1 par ynglede antagelig i 1992, hvor de viste territoriehævdelse gennem maj og juni i bassin 10.

Gulbug *Hippolais icterina*

Årlig ynglefugl de senere år med 1-3 par.

Løvsanger *Phylloscopus trochilus*

Regelmæssig ynglefugl de senere år med 1-2 par.

Gransanger *Phylloscopus collybita*

Årlig ynglefugl med 1-3 par.

Musvit *Parus major*

Årlig ynglefugl med 5-7 par.

Blåmejse *Parus caeruleus*

Årlig ynglefugl med 3-5 par.

Sumpmejse *Parus palustris*

Årlig ynglefugl med 1-3 par.

Pungmejse *Remiz pendulinus*

1 yngleforekomst i bassin 4 i 2003. 2 udføjne unger observeret 21. juni. Reden var fjernet 14. august.

Husskade *Pica pica*

1 par siden 2006, hvor den ynglede i området tæt ved bassinerne, men flyttede i 2007 ind i bassin 2. Arten ses nu almindeligt i området hele året.

Gråkrage *Corvus corone*

Uregelmæssig ynglefugl i Sydhegnet med 1-2 par. Flokke på 10-15 fugle ses hyppigst i vinterhalvåret og i reglen sammen med Allike.

Stær *Sturnus vulgaris*

Uregelmæssig ynglefugl med 1-2 par, oftest i Sydhegnet. Større flokke ses i eftersommeren, enkelte perioder med overnatning.

Skovspurv *Passer montanus*

Uregelmæssig ynglefugl med 3-5 par i Nordhegnet.

Bogfinke *Fringilla coelebs*

Regelmæssig ynglefugl med 1-3 par, oftest i Sydhegnet.

Tornirisk *Carduelis cannabina*

Årlig ynglefugl med 3-5 par, oftest i bassin 2 og 16, samt Nordhegnet.

Stillits *Carduelis carduelis*

Uregelmæssig ynglefugl med 1-2 par, tidligere i bassin 4, nu mest i bassin 15 og 16.

Grønirisk *Carduelis chloris*

Årlig ynglefugl med 3-5 par i skiftende bassiner.

Rørspurv *Emberiza schoeniclus*

Årlig ynglefugl med 7-9 par. I de seneste år er den også truffet i vintertiden.

Gulspurv *Emberiza citronella*

Årlig ynglefugl med 5-7 par.

Status for øvrige ynglefugle 1987-2007:

Årlig, udbredt ynglefugl: Ringdue, Solsort, Tornsanger, Rørsanger, Musvit, Blåmejse, Rørspurv.

Årlig, fåtallig ynglefugl: Fasan, Gøg, Sanglærke, Engpiber, Hvid Vipstjert, Gul Vipstjert, Gærdesmutte, Jernspurv, Gærdesanger, Kærsanger, Gulbug, Løvsanger, Gransanger, Tornirisk, Grønirisk, Gulspurv.

Uregelmæssig kolonirugende ynglefugl: Digesvale.

Uregelmæssig fåtallig ynglefugl: Rødhals, Nattergal, Sangdrossel, Havesanger, Munk, Sivsanger, Husskade, Gråkrage, Stær, Skovspurv, Bogfinke, Stillits.

Enlig yngleforekomst: Bynkefugl, Sjagger, Græshoppesanger, Drosselrørsanger, Pungmejse.

D. OBSERVEREDE FUGLEARTER I JORDBASSINERNE 1975-2007:

Observationerne omfatter ynglende, rastende, overflyvende, samt tilfældige gæster.

Materialet er samlet fra egne observationer, Per Schiermacker-Hansen og andre ornitologer, samt DOF-basen.

Ved usikkerhed angående bestemmelsen anføres dette.

Lappedykkere – Storke:

Sorthalset Lappedykker *Podiceps nigricollis*

4 observationer. 1 fugl rastede fra 10-14. maj 1986 i bassin 10. 1 fugl rastede 27. april-3. maj 1993 i bassin 7. 2 fugle rastede 7.-12. maj 1996 i bassin 8. 2 fugle observeret 11. juni 1998.

Toppet Lappedykker *Podiceps cristatus*

Årlig ynglefugl med 8-10 par.

Gråstrubet Lappedykker *Podiceps grisegena*

Årlig ynglefugl med 8-10 par.

Lille Lappedykker *Tachybaptus ruficollis*

Årlig ynglefugl med 3-5 par.

Skarv *Phalacrocorax carbo*

Regelmæssig fåtallig gæst fouragerende i bassinerne.

Fiskehejre *Ardea cinerea*

Uregelmæssig fåtallig gæst en stor del af året.

Hvid Stork *Ciconia ciconia*

2 observationer. 1 fugl rastede 13. april 1993 i bassin 15. 2 fugle rastede 28. april 2004 i bassin 16.

Andefugle:

Knopsvane *Cygnus olor*

Årlig fåtallig ynglefugl med 4-6 par.

Sangsvane *Cygnus cygnus*

Uregelmæssig og fåtallig vintergæst.

Blisgås *Anser albifrons*

2 observationer. 4 fugle observeret i bassin 15 den 6. november 1994. 73 fugle overflyvende 27. marts 2007.

Sædgås *Anser fabalis*

Uregelmæssig gæst i vinterhalvåret, mest overflyvende. 6 fugle rastede i bassin 7 den 13. februar 1991.

Grågås *Anser anser*

Regelmæssig fåtallig efterårs- og vintergæst med 5-10 rastende fugle. Større flokke passerer i eftersommeren og efteråret.

Canadagås *Branta canadensis*

Tilfældig vintergæst, mest forbiflyvende flokke. En flok på 54 rastede i bassinerne 5. februar 1992.

Bramgås *Branta leucopsis*

Uregelmæssig forårs- og efterårsgæst, overflyvende i undertiden større flokke på 80-100 fugle.

Knortegås *Branta bernicla*

Sjælden forårs- og efterårsgæst, overflyvende i mindre flokke på 15-30 fugle, enkelte fugle observeres i vandet ved Norddiget.

Gravand *Tadorna tadorna*

Årlig fåtallig ynglefugl med 1-2 par.
Almindelig og mere talrig gæst i det tidlige forår.

Gråand *Ana platyrhynchos*

Årlig ynglefugl med 10-12 par.
Almindelig ofte talrig gæst det meste af året.

Knarand *Anas strepera*

Årlig ynglefugl med 6-8 par.
Almindelig gæst det meste af året med op til 60-70 fugle i efterårsperioden.

Spidsand *Anas acuta*

Uregelmæssig fåtallig gæst, mest i det tidlige forår.

Skeand *Anas clypeata*

Uregelmæssig sparsom ynglefugl med 1-2 par.
Almindelig forårs- og efterårsgæst.

Skeand-Knarand hybrid *Anas clypeata/strepera*

1 fugl 30. oktober og 12. december 2007.

Pibeand *Anas penelope*

Uregelmæssig fåtallig gæst i forårs- og efterårsperioden.

Krikand *Anas crecca*

Almindelig forårs- og efterårsgæst med 5-20 fugle.

Atlingand *Anas querquedula*

Uregelmæssig fåtallig ynglefugl med et enkelt par.
Uregelmæssig forårsgæst.

Rødhovedet And *Netta rufina*

3 observationer. En han + en hun rastede fra 22.-25. april, herefter kun en han indtil 23.maj og igen 30. oktober 1994. 1 han opholdt sig i bassinerne fra 9. februar-6. maj 2002. 1 hun opholdt sig i bassinerne fra 5.marts-26. april 2007.

Taffeland *Aythya ferina*

Almindelig vinter- og forårgæst med op til 80-100 fugle. Enkelte fugle kan ses i bassinerne hen over sommeren.

Taffel-Troldand hybrid *Aythya ferina/fuligula*

1 observation. 1 han, fouragerede i bassinerne 28. november 2004.

Hvidøjet And *Aythya nyroca*

2 observationer. 1 fugl i eclipsedragt 5.-17. september 1993. 1 fugl 29. oktober – 7. november 1994.

Bjergand *Aythya marila*

Almindelig vintergæst med op til 30-35 fugle. Enkelte fugle kan undertiden ses i bassinerne hen over sommeren.

Troldand *Aythya fuligula*

Uregelmæssig fåtallig ynglefugl med 1-2 par.

Almindelig gæst i bassinerne året rundt og meget talrig i vinterperioden med op til 20-30.000 rastende fugle.

Bjergand-Troldand hybrid *Aythya marila/fuligula*

1 observation. 1 han i bassin 9 den 21. februar 1995.

Ederfugl *Somateria mollissima*

Uregelmæssig fåtallig gæst i bassinerne, især i forårs- og sensommermånederne. Større flokke kan ses overflyvende i slutningen af marts.

Fløjlsand *Melanitta fusca*

1 observation. 1 fugl i bassin 13 den 24. juni 1986, muligvis syg eller skadet.

Havlit *Clangula hyemalis*

1 observation. 1 hun i bassin 7 den 6. marts 1991, men arten ses jævnligt i Stege Bugt i vinterhalvåret .

Hvinand *Bucephala clangula*

Regelmæssig fåtallig gæst i bassinerne i vinter- og forårsmånederne, og en mulig kommende ynglefugl i opsatte kasser.

Lille Skallesluger *Mergellus albellus*

Uregelmæssig fåtallig gæst i vinterperioden, mest i sæsoner med isdannelse.

Stor Skallesluger *Mergus merganser*

Årlig gæst i bassinerne i vinter- og forårsperioden med 5-10 fugle, og en mulig ynglefugl med opsætning af kasser.

Toppet Skallesluger *Mergus serrator*

1 ynglefund i bassin 16 i 1976. Ellers en uregelmæssig fåtallig gæst det meste af året.

Rovfugle:

Havørn *Haliaeetus albicilla*

Regelmæssig gæst over bassinerne de senere år. En adult fugl afsøgte området 4. maj 2006, en ungfugl slog efter Blishøne 22. august 2006, og en voksen fugl rastede på diget ved bassin 9 den 16. januar 2007.

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

Uregelmæssig fåtallig trækgæst forår og efterår.

Arten har enkelte gange fourageret i bassinerne, bl.a. 1 fugl den 3. juni 1986 i bassin 13, 1 fugl i bassin 8 den 26. maj 1994, og 1 fugl i bassin 13 den 18. august 2006.

Rød Glente *Milvus milvus*

Uregelmæssig fåtallig gæst forår og efterår, de seneste år også i sommertiden. Glenten fouragerer enkelte gange i området.

Sort Glente *Milvus migrans*

1 observation. 1 fugl 22. maj 2005.

Rørhøg *Circus aeruginosus*

Regelmæssig fåtallig gæst i bassinerne i forårs- og sommertiden, undertiden i længere perioder, han såvel som hun, men selv om et par er set med redemateriale maj 1992 i bassin 3, er der ikke konstateret ynglen.

Blå Kærhøg *Circus cyaneus*

Regelmæssig fåtallig gæst i vinterhalvåret, hvor 1-2 fugle fortrinsvis afsøger de østlige bassiner. Kun en enkelt gang er observeret en han, 16. oktober 1987, jagende over stien ved den østlige P-plads.

Hedehøg *Circus pygargus*

3 observationer. 1 hun 6. maj 1988. 1 han 27. april 1997. 1 hun 27. april 2001.

Steppehøg *Circus macrourus*

1 observation. 1 ung hun 26. maj 1993.

Fjeldvåge *Buteo Lagopus*

Regelmæssig fåtallig vintergæst. Arten fouragerer såvel i de tørre områder i bassinerne som på dæmningerne.

Musvåge *Buteo buteo*

Uregelmæssig fåtallig gæst overvejende forår, efterår og vinter. Almindelig overflyvende i trækperioderne.

Arten fouragerer ofte fra siddeposter i Nordhegnet og på pæle i de indhegnede bassiner.

Hvæpsevåge *Pernis apivorus*

Regelmæssig fåtallig gæst, i reglen overflyvende i trækperioden i maj og august-september.

Spurvehøg *Accipiter nisus*

Regelmæssig fåtallig gæst en stor del af året, ofte jagende langs dæmningerne og i de træbevoksede områder.

Duehøg *Accipiter gentilis*

2 observationer. 1 fugl observeret 2. april 1993. 1 han 23. april 1998.

Tårnfalk *Falco tinnunculus*

Regelmæssig fåtallig gæst hele året. Yngler på sukkerfabrikkens siloer i opsat kasse eller i udluftningsrør.

Lærkefalk *Falco subbuteo*

4 observationer. 1 fugl rastede 11. september 1990. 1 fugl den 24. maj 1997. 1 fugl den 16. maj 1999. 1 fugl fouragerede ved bassin 2 og 3 den 20. september 2001.

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Uregelmæssig fåtallig gæst forår og efterår det sidste tiår, mest overflyvende, men 1 adult han jagede Stær 4. oktober 2003, og en 2K hun rastede i området 14. marts 2005.

Dværgfalk *Falco columbarius*

Uregelmæssig fåtallig træk- og vintergæst, overvejende overflyvende. 1 rastede 12. september 1977, 1 jagede 4. april 1990. 1 han kredsede over bassinerne 15. september 2003. 1 rastede 30. juli 2005.

Hønsefugle:**Vagtel *Coturnix coturnix***

2 observationer. 1 fugl hørt 2.-6. juni 1999. 1 fugl hørt 16. juni 2003.

Engsnarre *Crex crex*

1 observation. 1 fugl hørt 21. juni 2005 i bassin 14.

Fasan *Phasianus colchicus*

Årlig fåtallig ynglefugl med 3-5 par i de tørre bassiner.

Vandrikse *Rallus aquaticus*

Uregelmæssig fåtallig ynglefugl med 1-3 par, tidligere udelukkende i bassin 3, nu også i bassin 5 og 16.

Plettet Rørvagtel *Porzana porzana*

1 observation. 1-2 hørt 17. juni 2006 i bassin 5.

Grønbenet Rørhøne *Gallinula chloropus*

Årlig fåtallig ynglefugl med 3-4 par.

Blishøne *Fulica atra*

Årlig talrig ynglefugl med 30-50 par, ses i bassinerne størstedelen af året.

Trane *Grus grus*

Regelmæssig gæst, overflyvende forår og efterår. 1 fugl rastede på diget ved bassin 9????

Vadefugle:

Strandskade *Haematopus ostralegus*

Uregelmæssig fåtallig gæst, især i forårsperioden. Tidligere ynglefugl med 3-5 par.

Klyde *Recurvirostra avosetta*

Ikke observeret de sidste 2 årtier. Tidligere ynglefugl med 3-4 par, og rastende med op til 20 fugle.

Lille Præstekrave *Charadrius dubius*

Sjælden fåtallig gæst det seneste årti. Tidligere ynglefugl med 3-5 par, igen i 2001 med 2 par.

Stor Præstekrave *Charadrius hiaticula*

Uregelmæssig fåtallig trækgæst i forårsperioden. Tidligere ynglefugl med 1-2 par.

Strandhjejle *Pluvialis squatarola*

Uregelmæssig fåtallig trækgæst, tidligere rastede arten regelmæssigt i bassinerne.

Hjejle *Pluvialis apricaria*

Uregelmæssig fåtallig trækgæst med 3-10 fugle, især i bassin 1 og 15. Tidligere rastede arten med op til 25-30 fugle.

Vibe *Vanellus vanellus*

Regelmæssig fåtallig trækgæst i forårs- og efterårsperioden. Tidligere ynglefugl med 7-9 par.

Sandløber *Calidris alba*

Sjælden fåtallig gæst i sensommeren siden 1988, tidligere mere almindelig.

Almindelig Ryle *Calidris alpina*

Uregelmæssig fåtallig trækgæst i sensommeren. Tidligere mere almindelig med 25-50 fugle rastende.

Krumnæbbet Ryle *Calidris ferruginea*

Sjælden fåtallig gæst siden 1993. Tidligere regelmæssig fåtallig i sensommeren.

Temmincksryle *Calidris temminckii*

Sjælden fåtallig gæst siden 1989. Tidligere regelmæssig i sensommeren.

Dværgryle *Calidris minutus*

Sjælden fåtallig gæst siden 1991. Tidligere regelmæssig i sensommeren.

Kærløber *Limicola falcinellus*

2 observationer. 1 fugl 12.-13. august 1978. 2 fugle 27. august - 3. september 1986.

Tinksmed *Tringa glareola*

Regelmæssig fåtallig trækgæst i forårs- og sensommerperioden med 2-5 fugle.

Svaleklire *Tringa ocropus*

Regelmæssig fåtallig trækgæst i forårs- og sensommerperioden med 1-3 fugle.

Sortklire *Tringa erythropus*

Uregelmæssig fåtallig trækgæst i forårs- og sensommerperioden med 1-3 fugle.

Hvidklire *Tringa nebularia*

Uregelmæssig fåtallig trækgæst i forårs- og sensommerperioden med 1-3 fugle.

Rødben *Tringa totanus*

Regelmæssig fåtallig trækgæst forår og efterår. Tidligere ynglefugl med op til 11 par.

Mudderklire *Actitis hypoleucos*

Årlig fåtallig trækgæst fra juli-september i flere af bassinerne.

Stor Kobbersnepe *Limosa limosa*

Tidligere uregelmæssig fåtallig gæst, ikke observeret siden 28. juli 1992.

Lille Kobbersnepe *Limosa lapponica*

2 observationer. 1 fugl i bassin 5 den 16. juli 1987. 2 fugle i bassin 15 den 20. juli 1989.

Stor Regnspeve *Numenius arquata*

Uregelmæssig fåtallig gæst forår og efterår, enkelte observationer i vinterhalvåret.

Lille Regnspeve *Numenius phaeopus*

2 observationer. 3 fugle 24. juli 1987 i bassin 3. 4 fugle 28. august 1996 i bassin 15.

Skovsnepe *Scolopacus rusticola*

1 observation. 1 fugl i bassin 2 den 19. marts 1991.

Dobbeltbekkasin *Gallinago gallinago*

Uregelmæssig fåtallig trækgæst forår og efterår. Tidligere mere talrig med op til 35-40 fugle, bl.a. 6. august 1986. De senere år 1-3 fugle, oftest i bassin 4 og 16.

Brushane *Philomachus pugnax*

Sjælden fåtallig gæst, mest i eftersommeren. Tidligere mere almindelig, bl.a. 35 hanner og hunner 12. juli 1986.

Odinshane *Phalaropus lobatus*

Uregelmæssig fåtallig gæst. 1 fugl 6. august 1976. 1 fugl 9. august 1977. 1 fugl 28.-30. august 1984. 1 fugl 12.-15. juni 1986, 1 fugl 29. maj 1991, 1 fugl 24. august og 1 fugl 19. september 1995. 3 fugle i bassin 7 den 5.-7. juni og 1 fugl 8. juni 2000. 1 fugl i bassin 6 24. september 2001. 1 hun 3. juni 2004.

Måge-Ternefugle:**Hættemåge *Larus ridibundus***

Regelmæssig gæst året rundt. Tidligere ynglefugl med op til 57 par.

Bonapartemåge *Larus Philadelpha*

Udokumenteret observation af 2 tyske ornitologer 21. maj 1993. Fuglen var ikke i området, da lokale ornitologer kom til stede.

Stormmåge *Larus canus*

Regelmæssig gæst i sommerhalvåret. Tidligere ynglefugl med op til 5 par.

Sorthovedet Måge *Larus melanocephalus*

2 observationer. 1 fugl 2K overflyvende 18. juni 1997. 1 fugl 25. april 2007.

Sølvmåge *Larus argentatus*

Regelmæssig fåtallig gæst det meste af året, dog ikke så almindelig som Hætte- og Stormmåge. Tidligere ynglefugl med 2 par.

Svartbag *Larus marinus*

Uregelmæssig fåtallig gæst i sommerperioden med 1-3 fugle.

Dværgmåge *Larus minutes*

Uregelmæssig gæst i forårs- og efterårsperioden. Større flok på 85 fugle fouragerede i bassinerne 27. april 2003.

Dværgterne *Sterna albifrons*

2 observationer. 2 fugle i bassin 9 den 25. juli 1988. 1 fugl i bassin 13 den 11. september 1999.

Splitterne *Sterna sandvicensis*

Uregelmæssig fåtallig gæst i sommerhalvåret, oftest overflyvende. 2 fugle fouragerede i bassin 8 og 9 den 16. april 1993. 2 fugle fouragerede i bassin 7 den 3. maj 1998. 1 fugl fouragerede i bassin 8 den 5. august 2001.

Fjordterne *Sterna hirundo*

1 observation. 1 fugl i bassin 9 og 13 den 20. april 1988.

Havterne *Sterna paradisaea*

Uregelmæssig fåtallig gæst i sommerhalvåret. Tidligere ynglefugl med 2 par.

Rovterne *Sterna caspia*

2 observationer. 1 fugl over bassin 7 den 30. august 1985. 1 fugl langs det nordlige dige 17. juli 2000.

Sortterne *Chlidomias niger*

Uregelmæssig fåtallig gæst forår og sommer. 3 fugle fouragerede 9.-11- juni og 1 fugl 21. juli 1986. 5 fugle fouragerede 3. juni 1991. 4 fugle fouragerede 9. maj og 1 fugl 25. maj 1993. 2 fugle 8. maj, 1 fugl 18. maj og 6 fugle 20. maj 1994. 21 fugle i bassin 7 den 8. maj 2002. 1 fugl 21. maj 2007.

Hvidvinget Terne *Chlidonias leucopterus*

Sjælden gæst, men hyppigere de senere år. 32 fugle fouragerede i bassin 7 den 14. maj, 6 fugle 15. maj og 1 fugl 19. maj 1997. 1 fugl 5. maj 2002. 3 fugle 14. maj 2005. 2 fugle 19. maj 2007.

Duer – Spætter:**Tam/Klippedue *Columba livia***

Regelmæssig gæst fra de nærliggende bebyggelser en stor del af året.

Huldue *Columba oenas*

Uregelmæssig fåtallig trækgæst om foråret.

Ringdue *Columba palumbus*

Årlig fåtallig ynglefugl, men i tiltagende, med 2-5 par i bassin 2, 15 og Sydhegnet.

Tyrkerdue *Streptopelia decaocto*

Uregelmæssig fåtallig gæst hele året fra de nærliggende bebyggelser.

Turteldue *Streptopelia turtur*

1 observation. 1 fugl 13. juni 1995 flyvende fra bassin 15 til stien mod Kostervej.

Gøg *Cuculus canorus*

Årlig fåtallig ynglefugl med 1-2 "par".

Natugle *Strix aluco*

Uregelmæssig fåtallig gæst, især i sommerhalvåret, fra de nærliggende bebyggelser.

Mosehornugle *Asio flammeus*

Uregelmæssig fåtallig gæst i bassinerne. 1 fugl fouragerede over bassin 3 den 14. november 1989. 1 fugl fouragerede over bassin 2 og 3 den 6. februar 1990. 1 fugl lettede fra stien ved bassin 2 den 27. april 1997. 1 fugl i bassin 2 og 3 den 14. februar 2001. 1 fugl fouragerede 2. maj 2005.

Mursejler *Apus apus*

Regelmæssig, undertiden talrig gæst i sommerperioden, fouragerende over bassinerne.

Isfugl *Alcedo atthis*

1 observation. 1 fugl 23. oktober 1975.

Stor Flagspætte *Dendrocopos major*

3 observationer. 1 fugl 5. januar 1994. 1 fugl 12. december 1999. 1 fugl 20. december 2006.

Vendehals *Jynx torquilla*

1 observation. 1 fugl i bassin 16 den 6. maj 1992.

Lærker – Vipstjerter:**Sanglærke *Alauda arvensis***

Årlig fåtallig ynglefugl med 1-2 par. Regelmæssig og mere talrig gæst i trækperioden.

Hedelærke *Lullula arborea*

Uregelmæssig fåtallig gæst i det tidlige forår, mest overflyvende.

Korttået Lærke *Calandrella brachydactyla*

1 observation. 1 fugl rastende kortvarigt 21. maj 2000.

Bjerglærke *Eremophila alpestris*

1 observation. 1 fugl 16. oktober 1975.

Digesvale *Riparia riparia*

Uregelmæssig ynglefugl i koloni i eroderede skrænter på digerne i bassin 13 og 12. Tidligere omkring 100 par, senere omkring 20 par. Årlig talrig gæst i eftersommeren.

Landsvale *Hirundo rustica*

Regelmæssig gæst i sommerhalvåret, fouragerende over bassinerne.

Rødrygget Svale *Hirundo daurica*

1 observation. 1 fugl fouragerede 6. maj 1988 ved bassin 10 og 7.

Bysvale *Delichon urbica*

Regelmæssig gæst i sommerhalvåret, fouragerende over bassinerne.

Skærpiber *Anthus petrosus*

1 observation. 1 fugl 30. september, 1 fugl 13. oktober, 7 fugle 16. oktober, 6 fugle 23. oktober 1975. 1 fugl på det nordlige dige 23. april 1983.

Engpiber *Anthus pratensis*

Årlig fåtallig ynglefugl med tidligere 10-15 par, nu med 1-3 par. Regelmæssig gæst en stor del af året.

Skovpiber *Anthus trivialis*

Uregelmæssig fåtallig gæst i trækperioden forår og efterår, enkelte rastende.

Rødstrubet Piber *Anthus cervinus*

2 observationer. 1 fugl den 23. september 1986, og 1 fugl på dæmningen ved bassin 12 den 7. maj 1994.

Hvid Vipstjert *Motacilla alba*

Årlig fåtallig ynglefugl med 1-3 par. Regelmæssig fåtallig gæst i sommerhalvåret.

Gul Vipstjert *Motacilla f. flava*

Årlig fåtallig ynglefugl med 2-4 par. Mere talrig i trækperioden.

Nordlig Gul Vipstjert *Motacilla f. thunbergi*

Regelmæssig fåtallig trækgæst i forårsperioden sammen med f. flava.

Vestlig Gul Vipstjert *Motacilla f. flavissima*

1 observation. 1 han 19. maj 2007.

Citronvipstjert *Motacilla citreola*

1 observation. 1 hun på skråningen ved bassin 7 den 5. maj 2002.

Bjergvipstjert *Motacilla cinerea*

Enkelte overflyvende trækfugle i forårsperioden. 1 rastende 12. maj ved bassin 8 i 2002.

Gærdesmutte – Drosselfugle:

Gærdesmutte *Troglodytes troglodytes*

Årlig fåtallig ynglefugl med 2-4 par.

Vandstær *Cinclus cinclus*

1 observation. 1 fugl 30. marts 2006 mellem stenene på norddiget ud til Stege bugt.

Silkehale *Bombycilla garrulus*

Uregelmæssig gæst i småflokke på 5-20 fugle i vinterhalvåret, max 65 fugle 8. april 1992.

Jernspurv *Prunella modularis*

Årlig fåtallig ynglefugl med 1-3 par.

Rødhals *Erithacus rubecula*

Regelmæssig fåtallig ynglefugl med 1-3 par.

Nattergal *Luscinia luscinia*

Regelmæssig fåtallig ynglefugl med 1-2 par.

Blåhals *Luscinia svecica*

4 observationer. 1 han 14. maj 1986. 1 fugl 18. juli 1990. 1 han, nordlig race, 5. maj 1993. 1 han 12. maj 1999.

Rødstjert *Phoenicurus phoenicurus*

Uregelmæssig fåtallig gæst i forårs- og eftersommerperioden.

Husrødstjert *Phoenicurus ochruros*

Uregelmæssig fåtallig gæst i sommerhalvåret, antagelig fra ynglepar på Sukkerfabrikken.

Stenpikker *Oenanthe oenanthe*

Uregelmæssig fåtallig gæst, især i forårsperioden.

Bynkefugl *Saxicola rubetra*

1 par ynglede i bassin 5 i 1993. Arten opholdt sig også det meste af ynglesæsonen 1992, men uden sikkert tegn på yngel. I øvrigt regelmæssig fåtallig gæst, især i forårsperioden.

Sortstrubet Bynkefugl *Saxicola torquata*

1 observation. 1 han 24. april 1994.

Sangdrossel *Turdus philomelos*

Regelmæssig fåtallig ynglefugl med 1-2 par, mest i Sydhegnet. Regelmæssig gæst i trækperioden.

Vindrossel *Turdus iliacus*

Uregelmæssig vintergæst, bl.a. en flok på 55 fugle den 14. november 1986.

Misteldrossel *Turdus viscivorus*

Regelmæssig fåtallig gæst i forårsperioden.

Sjagger *Turdus pilaris*

1 par ynglede i bassin 15 i 1995, og en unge blev set i juli. Regelmæssig gæst i vinterhalvåret.

Solsort *Turdus merula*

Årlig almindelig ynglefugl i stigende antal med 10-15 par.

Ringdrossel *Turdus torquatus*

Uregelmæssig fåtallig gæst i trækperioden. 4 fugle 2. maj 1984. 1 han og 1 hun 27. april 1990. 1 han 29. april 1992. Han og hun i bassin 16 den 25. april 1995. 2 han og 2 hun i bassin 15 den 18. april 2000. 1 han 23. april 2006.

Sangere:**Havesanger *Sylvia borin***

Årlig fåtallig ynglefugl de senere år med 1-3 par. Regelmæssig fåtallig gæst forår og eftersommer-efterår.

Munk *Sylvia atricapilla*

Uregelmæssig fåtallig ynglefugl de senere år med 1-2 par. Uregelmæssig gæst forår og efterår.

Gærdesanger *Sylvia curruca*

Årlig fåtallig ynglefugl med 2-4 par.

Tornsanger *Sylvia communis*

Årlig almindelig ynglefugl med 5-7 par.

Sivsanger *Acrocephalus schoenobaenus*

Regelmæssig fåtallig ynglefugl med 1-2 par.

Græshoppesanger *Locustella naevia*

1 sandsynligt ynglepar i 1999. Uregelmæssig fåtallig gæst i forårsperioden.

Savisanger *Locustella luscinioides*

1 observation. 1 syngende fugl 21. maj – 3. juni 2000.

Rørsanger *Acrocephalus scirpaceus*

Årlig almindelig ynglefugl med 15-20 par.

Kærsanger *Acrocephalus palustris*

Årlig fåtallig ynglefugl med 3-5 par.

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*

4 observationer. 1 par sandsynligt ynglende med territoriehævdelse 14. maj – 25. juni 1992 i bassin 10. 1 fugl syngende 11.-26. juni 1997. 1 fugl 3.-14. juni 2005. 1 fugl syngende 31. maj 2007.

Gulbug *Hippolais icterina*

Årlig fåtallig ynglefugl de senere år med 1-3 par.

Løvsanger *Phylloscopus trochilus*

Regelmæssig fåtallig ynglefugl de senere år med 1-2 par. Større antal træffes ofte i eftersommeren.

Skovsanger *Phylloscopus sibilatrix*

Uregelmæssig fåtallig gæst om foråret.

Gransanger *Phylloscopus collybita*

Årlig fåtallig ynglefugl de senere år med 1-3 par. Større antal træffes i trækperioden forår og efterår.

Fuglekonge – Træløber:

Fuglekonge *Regulus regulus*

Uregelmæssig gæst, undertiden i småflokke, især i forårsperioden.

Grå Fluesnapper *Muscicapa striata*

Uregelmæssig fåtallig gæst, især i forårsperioden.

Lille Fluesnapper *Ficedula parva*

1 observation. 1 fugl 11. september 2004.

Broget Fluesnapper *Ficedula hypoleuca*

Uregelmæssig fåtallig gæst, især i forårsperioden. 1 par opholdt sig i en længere periode i bassin 15 i maj 1996 og maj 2004, begge gange uden ynglefund.

Musvit *Parus major*

Årlig fåtallig ynglefugl med 5-7 par. Træffes hele året.

Blåmejse *Parus caeruleus*

Årlig fåtallig ynglefugl med 3-5 par. Træffes hele året.

Sumpmejse *Parus palustris*

Årlig fåtallig ynglefugl med 1-3 par. Træffes hele året.

Halemejse *Aegithalos caudatus*

Sjælden gæst i bassinerne, mest om efteråret og vinteren. Bl.a. 2 fugle 10. december og 20 fugle 27. november 2005.

Skægmejse *Panurus biarmicus*

Uregelmæssig gæst i vinterhalvåret. Mulig kommende ynglefugl. 20 fugle 22. november 1992. 5 fugle 31. oktober 2003. En mindre flok på 9-12 fugle i januar-februar 2006.

Pungmejse *Remiz pendulinus*

1 yngleobservation 2003, rede og unger. 1 fugl 31. maj 2007.

Spætmejse *Sitta europaea*

2 observationer. 1 fugl i Sydhegnet 25. november 1984. 1 fugl i Sydhegnet 23. oktober 1998.

Træløber *Certhia familiaris*

Uregelmæssig fåtallig gæst i vinterhalvåret, især i Sydhegnet.

Korttået Træløber *Certhia brachydactyla*

1 observation. 1 fugl 23. december 2005.

Tornskader – Spurve:

Rødrygget Tornskade *Lanius collurio*

Regelmæssig gæst, især i maj måned. En mulig kommende ynglefugl, da såvel han som hun har opholdt sig i de tørre bassiner i længere perioder, bl.a. maj 1996 og maj 2007.

Stor Tornskade *Lanius excubitor*

4 observationer. 1 fugl 24.-28. oktober 1986. 1 fugl 19. november 1988. 1 fugl 17. marts 1991. 1 fugl 30. oktober 2007.

Husskade *Pica pica*

Nylig indvandret ynglefugl siden 2006 med 1-2 par. Famileflok fouragerer i området hele året.

Skovskade *Garrulus glandarius*

Meget fåtallig og uregelmæssig vintergæst, mest overflyvende.

Allike *Corvus monedula*

Regelmæssig gæst i bassinerne, hvor de fouragerer på stierne og de tørre bassiner.

Råge *Corvus frugilegus*

Uregelmæssig fåtallig gæst hele året, ofte sammen med Gråkrage og Allike.

Gråkrage *Corvus corone cornix*

Uregelmæssig fåtallig ynglefugl, mest Sydhegnet, med 1-2 par. Almindelig gæst, ofte sammen med Allike på stierne og de tørre bassiner.

Sortkrage *Corvus corone corone*

2 observationer. 1 fugl sammen med Gråkrage 23. september 1991. 1 fugl overflyvende 5. marts 2002.

Ravn *Corvus corax*

2 observationer. 1 fugl overflyvende 19. marts 2005. 1 fugl i bassin 2 den 28. marts 2007.

Stær *Sturnus vulgaris*

Uregelmæssig fåtallig ynglefugl i Sydhegnet med 1-2 par. Regelmæssig gæst en stor del af året, undertiden i større flokke i perioden med modne hyldebær og i efteråret med overnatning i Tagrørene.

Pirol *Oriolus oriolus*

1 observation. 1 fugl, han, flyvende hen over bassin 11 den 13. maj 1986.

Gråspurv *Passer domesticus*

Regelmæssig gæst det meste af året fra de nærliggende bebyggelser.

Skovspurv *Passer montanus*

Uregelmæssig fåtallig ynglefugl med 3-5 par, mest i Nordhegnet. Regelmæssig gæst i større flokke en stor del af året.

Finker – Værlinger:

Bogfinke *Fringilla coelebs*

Regelmæssig fåtallig ynglefugl med 1-3 par, mest i Sydhegnet. Større flokke observeres i vinterhalvåret, undertiden sammen med Kvækerfinke.

Kvækerfinke *Fringilla montifringilla*

Uregelmæssig vintergæst, undertiden i større flokke og sammen med Bogfinke.

Tornirisk *Carduelis cannabina*

Årlig fåtallig ynglefugl med 3-5 par. Almindelig gæst forår og efterår.

Bjergirisk *Carduelis flavirostris*

Uregelmæssig vintergæst, bl.a. en stor flok på 110 den 16. oktober 1980, endvidere 16. fugle 6. januar 1988, 24 fugle 4. februar 1991 og 10 fugle 26. november 2005.

Gråsisken *Carduelis flammea*

Uregelmæssig vintergæst, både stor og lille race.

Stillits *Carduelis carduelis*

Uregelmæssig fåtallig ynglefugl med 1-2 par. Almindelig gæst, især efterår og vinter.

Grønirisk *Carduelis chloris*

Årlig fåtallig ynglefugl med 3-5 par. Ses i større flokke i vinterhalvåret.

Grønsisken *Carduelis spinus*

Uregelmæssig gæst især i vinterhalvåret, ofte fouragerende i ellebevoksning ved bassin 12.

Gulirisk *Serinus serinus*

Uregelmæssig gæst i bassinerne og nærliggende bebyggelse. 1 fugl syngende 14. juli 1994. 1 fugl syngende 11. juni 1997. 1 fugl syngende maj-juni 2000. 1 fugl syngende 2. maj 2004. 1 fugl syngende 31. maj-6. juni 2006.

Dompap *Pyrrhula pyrrhula*

Uregelmæssig fåtallig gæst.

Lille Korsnæb *Loxia curvirostra*

1 observation. 8 fugle 18. august 1990.

Karmindompap *Carpodacus erythrinus*

2 observationer. 1 udfarvet han ved P-pladsen fra Kostervej 6. juni 1999. 1 ung han i bassin 15 den 24. maj 2004.

Rørspurv *Emberiza schoeniclus*

Årlig ynglefugl med 7-9 par. Enkelte fugle er de senere år truffet i vinterhalvåret.

Dværgværling *Emberiza pusilla*

1 sandsynlig observation. 1 fugl med artens karakterer beskrevet den 30. oktober 1995.

Snespurv *Plectrophenax nivalis*

4 observationer. 20 fugle overflyvende 27. februar 1987. 1 han 5.-13. februar 1991. 5 fugle 15. marts 2001. 2 fugle i bassin 15 den 16. november 2004.

Laplandsværling *Calcarius lapponicus*

2 observationer. 1 fugl 16. april 1990. 1 hun 18. april 2000.

Hortulan *Emberiza hortulana*

2 observationer. 2 fugle 5. maj 2003. 1 fugl 4. september 2004.

Gulspurv *Emberiza citronella*

Årlig fåtallig ynglefugl med 5-7 par. Almindelig gæst i mindre flokke i vinterhalvåret.

Kornværling/Bomlærke *Miliaria calandra*

1 observation. 1 fugl 27. april 1993.

Knopsvane med unger i bassin 10.

E. PÅVIRKNING AF FUGLELIVET

Pleje:

Fredningens oprindelige formål, der især skal ”tilgodese bevarelsen af ynglende vandfugle: Lappedykkere, Andefugle, Vadefugle og Mågefugle, samt værne om den vigtige bestand af Lille Præstekrave og Gul Vipstjert” er kun delvist blevet opfyldt på grund af for sen plejeindsats fra Møn kommunes forvaltning i den tidlige fase af forløbet. Det har ligeledes betydet, at bestanden af Grønbroget Tudse er forsvundet.

Det kan diskuteres, hvor store indgreb der skulle til for at bibeholde vegetationsfrie arealer for Vadefugle og småøer i lavvandede bassiner til Mågefugle, men det var fra starten forudsigeligt, at manglende indgreb ville betyde etablering af urte- og buskvækst i løbet af få sæsoner, og dermed var muligheden for at bevare denne type biotoper forpasset fremover. Det samme var gældende for åleproduktionens krav om hævet vandstand i en del bassiner, der fjernede de rævesikre småøer for Vade- og Mågefugle i bassinerne 8 og 9.

De senere plejetiltag med afgræsning af en del bassiner har skabt arealer af mere overdrevsagtig karakter, der har givet en større variation for de mere almindeligt ynglende småfuglearter. Græsningen har ligeledes forhindret, at Kæmpebjørneklo ville komme til at dominere flere biotoper uhensigtsmæssigt.

Endelig har foranstaltninger til sikring af digerne ved hjælp af granrafter skabt rørzoner langs bredderne til gavn for nogle af de ynglende vandfuglearter. Og den seneste uddybning i bassin 15 har givet ynglemuligheder for Knopsvane, Knarand, Blishøne og Grønbenet Rørhøne.

Biotopsændringer:

Som allerede nævnt under plejeforanstaltninger vil der ganske naturligt udvikle sig øget bevoksning med busk- og trævækst i flere af bassinerne til gavn for mange Spurvefuglearter. Samtidig sker der i nogle bassiner en gradvis udtørring, der påvirker vandfuglenes muligheder for ynglesucces. Det har bl.a. været tydeligt i bassin 3, der tidligere havde samme kvalitet som de nuværende bassiner 5 og 6.

Den tidligere gode yngleplads for bl.a. Vade- og Mågefugle på øen mod nord i bassin 7 har helt skiftet karakter efter tilgroning og kræver større indgreb for at tiltrække disse fuglegrupper.

Skrænten mod øst i bassin 12 udgør både et problem med hensyn til nedbrydning, men samtidig skaber det mulighed for en Digesvalekoloni, som har eksisteret de seneste sæsoner.

Tilgroningen i det førhen tomme bassin 14 har givet flere ynglefugle de seneste sæsoner.

Forholdene i bassin 16 har udviklet sig positivt og er med det græssende kvæg og den længerevarende vandflade blevet et attraktivt område for Lille Lappedykker, Knarand, Skeand, Atlingand og Vandhøns. Det tilstødende engareal er brugt af mange rastende Spurvefugle: Lærker, Pibere, Vipstjerter, Drosler, Irisker, Finker og Værlinger.

Vandforhold:

Det var forudsigeligt, at åleproduktionens anvendelse af bassinerne og en hævnning af vandstanden ville påvirke forholdene i de bassiner, der lå med lav vandstand og et system af småøer og holme i bassin 8 og 9. Her var optimale forhold for Vade- og Mågefugle i en årrække, men samtidig her det betydet en gradvis forøgelse af antallet af Lappedykkere og Andefugle, især har bassinerne udviklet sig til et meget velbesøgt rastområde for Taffel-, Bjerg- og Troidand i vinterhalvåret.

Den forøgede vandstand havde dog en anden bivirkning, nemlig at digerne i stormperioder fik kraftig bølgepåvirkning med nedbrydning af digeskrænterne til følge, og der blev konstateret gennemsvivning mellem enkelte af bassinerne.

Der er ikke lavet undersøgelser over ændringer i vandkvaliteten, og ud fra yngleresultaterne er der ikke noget, der tyder på, at der er afgørende negativ effekt for fuglelivet. Fund af en del døde Mågefugle i en af sæsonerne kan lige så vel skyldes andre faktorer end forhold i bassinerne.

Udtørring i bassinerne 2, 3 og 4 har betydet tilbagegang for Vandfugle her, men samtidig har uddybning i bassin 15 og gradvis længerevarende vandflade i bassin 16 givet flere ynglende Vandfugle, som førhen var fraværende eller meget sparsomt forekommende.

Vejrforhold:

Der har tidligere været store problemer for ynglende Knopsvane, Lappedykkere og Blishøne, når kraftig blæst og storm overskyllede eller ødelagde de skrøbelige redepladser. Men med rafter til digesikring og større rørzone har disse arter fået bedre muligheder og større ynglesucces.

Prædation:

Der har gennem årene kun været væsentlig prædation fra Ræv og Gråkrage. Selv om bassinerne ofte bliver besøgt af Rovfugle, spiller det kun en mindre rolle for de ynglende arter.

Ræven har haft 1-2 grave i området, undertiden overtaget af Gravand i bassin 16. Ræven har påvirket ynglesucces'en primært hos Knopsvane, hvor den i rederne tæt på bredden har taget såvel æg som unger, eller fået fuglen til at opgive yngel. I de meget tidlige morgentimer kan man se 1-2 Ræve komme luntende på stierne, og ikke sjældent med bytte i gabet. Der er observeret Knopsvaneunge, Gråand, Rødben, Blishøneunge, Grønbenet Rørhøne, Fasan, og Solsort blandt byttedyrene.

Et nyere fænomen er Rævens forsøg på udgravning af Digesvalereder i skrænten i bassin 12, hvor den har forhindret yngel hos de lavestliggende par i hullerne.

Samtidig er det også en positiv oplevelse at se de unge Rævehvalpe lege i bassin 16 i nogle sæsoner. Gråkragens stigende fouragering i bassinerne er taget til de senere år i takt med artens ekspansion mange steder på Møn. Fra stierne langs bassinerne afsøger de mulighederne for at få fat i æg og unger fra fugle tæt på bredden, og foruden fugleæg og unger har 3-4 Krager i et enkelt tilfælde lykkedes med at tage Harekilling i bassin 1.

Hermelin træffes af og til på stierne i morgen- og aftentimerne, men det er uvist, hvilken rolle den spiller for ynglefuglene.

Endelig er der truffet Katte flere gange inde i bassinerne, og i 2006 holdt et stort mørkt eksemplar med vildkatteadfærd til i en hel sæson.

Færdsel og forstyrrelse:

Langt størstedelen af de besøgende i Jordbassinerne er positive, glæder sig over området og nyder turene og fuglelivet. Området bliver i stigende omfang besøgt af fuglekiggere fra andre steder i landet, fordi det har fået ry som et sted, hvor der er let tilgængeligt, gode observationsforhold og altid mulighed for, at der kan dukke uventede arter op. Og fordi man her kan iagttage arter, der er langt mindre sky end på andre lokaliteter.

Tilbage er der et lille antal besøgende, der i perioder griber forstyrrende ind i fuglelivet – og livet for andre besøgende. Det drejer bl.a. om en gruppe store børn/unge, der midt i 1990'erne især i aftentimerne brugte stiforløbet til vild knallertkørsel. Flere gange blev de truffet med lejrplads og bål ved bassin 8, men efter et par sæsoner var de forsvundet. Og der er alt i alt en god selvjustits blandt de øvrige besøgende i bassinerne.

Derudover har der med mellemrum været børn, der er kravlet ned ad skråningerne tæt på ynglefuglene, har fisket med ketcher tæt på redesteder, eller har provokeret Knopsvane på rede.

På trods af forbud mod løsgående Hunde, er det blevet en praksis, at en stor del af de besøgende lader hunden løbe frit. Det ser dog ikke ud til at påvirke ynglefuglene nævneværdigt, bortset fra en periode, hvor en yngre kvinde havde 7 store hunde med sig, og skønt hun flere gange fik besked om at have styr på hundene, lod hun dem fortsat løbe ned ad skråningerne og svømme i bassinerne.

Endelig er der det ulovlige fiskeri, som er et udbredt fænomen i sommerhalvåret, specielt i bassinerne 8 og 9, hvor der er Karper. Men for fuglelivet ser det ikke ud til at have mærkbar påvirkning, da disse 2 bassiner er benyttet af ret få ynglende arter.

Normalt påvirkes de rastende fugle i bassinerne ikke af de spadserende på digerne, men kommer der et større antal mennesker samtidig på flere sider af bassinet, bliver fuglene tydeligt urolige og ender ofte med at lette. Enkelte gange i vinterperioden har besøgende bevidst provokeret de store flokke af Troldand til at lette for måske at få et syn, der kan minde om "Sort Sol" i Vadehavet.

Toppet Lappedykker i Bassin 10.

F. SAMLET VURDERING AF FORHOLDENE FOR FUGLELIVET

Status for ynglefugle 1975-1986:

30 ynglende fuglearter.

185-190 ynglepar + 130-137 par Digesvale.

Perioden var karakteristisk på grund af de nydannede bassiner, der med sparsom bevoksning og lav vandstand tilgodeså Vade- og Mågefugle. I særlig grad skabte de bare slikflader ynglemuligheder for Lille Præstekrave og andre Vadefugle, ligesom de mindre øer var velegnede for Klyde og Hættemåge.

Status for ynglefugle 1987-2007:

54 ynglende fuglearter.

190-225 ynglepar + 14-22 par Digesvale.

Perioden er karakteristisk ved et stigende antal tørre områder og øget bevoksning med buske og træer, samt en mere udbredt rørskovszone langs bredderne af de vandfyldte bassiner. En del af området har ændret sig til sump og vådeng, samt overdrevskarakter. Det har betydet en god og stabil bestand af Lappedykkere og Andefugle, og det har betydet indvandring af et større antal Spurvefuglearter. Der er måske mulighed for tilbagevenden af enkelte Vadefugle på vådengsarealerne.

Det kan konstateres, at antallet af ynglepar fra 1975-1986 og til 1987-2007 ikke er steget nævneværdigt, hvorimod antallet af arter er steget fra 30 til 54. Man kan altså sige, at variationen i området er blevet større, men samtidig er udviklingen gået fra et område med en del karakteristiske Vandfuglearter til mere almindeligt forekommende og udbredte Spurvefuglearter, som også findes mange andre steder på Møn.

Status for samtlige fuglearter observeret i jordbassinerne 1975-2007:

207 arter (heraf 2 usikre) og 3 racer er observeret i eller hen over bassinerne.

65 arter er truffet ynglende, heraf 54 inden for de seneste 20 år.

180-225 ynglepar er det gennemsnitlige antal de sidste 2 årtier.

Konklusion og muligheder:

Udviklingen for fuglelivet i Stege Jordbassiner gennem perioden 1975-1986 viser en fordeling af arter blandt Vandfuglene med dominans af Vade- og Mågefugle. Andelen af ynglende Vandfugle tæller i denne periode 18 arter, og øvrige arter (mest Spurvefugle) 12.

Fra 1987-2007 sker en gradvis ændring blandt Vandfuglene fra nedgang og forsvinden af ynglende Vade-Mågefugle til stigning blandt Lappedykkere og Andefugle. Andelen af ynglende Vandfugle tæller i denne periode 20 arter, og øvrige arter (mest Spurvefugle) 34.

Der er gennem den samlede periode sket en mærkbar forøgelse af ynglende arter, og hermed en større variation blandt ynglefuglene i området.

Jordbassinerne har på nuværende tidspunkt sin store kvalitet i de gode forhold for alle 3 almindelige Lappedykkerarter. Endvidere er bassinerne et lokalt kerneområde for såvel ynglende som rastende Knarand. Ligeledes findes jævnlige sæsoner med ynglende Troldand og Vandrikse, samt mulighed for yderligere ynglesæsoner for Atlingand.

Blandt Spurvefuglene har området sin kvalitet i en fortsat lille, men stabil bestand af Gul Vipstjert, årligt ynglende Nattergal og Sivsanger, sæsoner med koloni af Digesvale, samt reel mulighed for yderligere ynglesæsoner for Bynkefugl, Græshoppesanger, Drosselrørsanger og Pungmejse. Måske indvandring af Skægmejse.

De mere tørre områder vil kunne tiltrække Vagtel og Engsnarre og området i bassin 16 giver også mulighed for en art som Plettet Rørvagtel.

Bassinerne er senest blevet et af Møns fåtallige yngleområder for Husskade, hvor 1-2 par nu ser ud til at have etableret sig.

Ud over forholdene for ynglefuglene har bassinerne stor betydning for mange rastende og gæstende fuglearter.

Området er allerede velkendt for de store flokke af Troid-, Taffel- og Bjergand i vinterhalvåret, samt det høje antal af rastende Knarand i eftersommer og efterår. Det er endvidere hyppigt besøg af fouragerende Dværgmåge.

De rastende andefugleflokke vil antagelig fremover tiltrække Havørn, og de rastende Krikænder, Pibeænder, Ringduer, Drosler og Stære vil måske også give hyppigere besøg af Vandrefalk, ligesom området allerede tiltrækker Kærhøge og Mosehornugle, og fremover antagelig hyppigere observationer af Rød Glente og Ravn.

Det er muligvis også kun et spørgsmål om tid, før der registreres Silke- eller Sølvhejre, som ses flere og flere steder i Møn-området.

Bassinerne er attraktive for forårstrækkende Sortterne og de senere år også Hvidvinget Terne, samt Odinshane og Rovterne i eftersommeren. Det samme gælder for mere sjældne arter som Sorthalset Lappedykker og Rødhovedet And.

Blandt Spurvefuglene er der spændende forekomster af Nordlig Gul Vipstjert, Blåhals, Ringdrossel, Stor Tornskade, Gulirisk, Karmindompap og Hortulan.

Og endelig er der de mere usædvanlige forekomster af Hvidøjlet And, Turteldue, Isfugl, Korttået Lærke, Rødrygget Svale, Skærpiber, Gulhovedet Vipstjert, Citronvipstjert, Sortstrubet Bynkefugl, Vandstær, Savisanger, Lille Fluesnapper, Korttået Træløber, Pirol, Dværgværling og Laplandsværling.

Som konklusion kan man sige, at Stege Jordbassiner på et begrænset område rummer et stigende antal biotoper med et stort potentiale for ynglende Vandfugle og Spurvefugle, og med attraktive forhold for rastende Andefugle, Rørskovsarter og Spurvefugle i øvrigt.

Der er besluttet opsætning af kasser til Hvinand foråret 2008, og dette kunne suppleres med kasser til Stor Skallesluger.

Der er endvidere besluttet plejeforanstaltninger for at tiltrække Vade-Mågefugle på øen i bassin 7, men det er et spørgsmål, om der i et i forvejen menneskeskabt naturområde måske skulle bruges mere radikale indgreb for at genskabe muligheder for disse arter, og helt fjerne vegetationslaget på øen, lægge en membran og et lag med sten, grus og sand, så man bibeholder rørzonen ud mod den nordlige sti og åbner ud til vandfladen i bassinet.

En anden mulighed er at fremstille kunstige øer, der ikke nedbrydes af bølgeslag i bassinerne, og lægge dem i en passende afstand langs med nogle af digerne.

Der er med erfaringen fra tømning af bassin 10 mulighed for i et andet mindre benyttet ynglebassin at tiltrække bl.a. Lille Præstekrave ved regelmæssig tørlægning, eller sænkning til helt lav vandstand med mindre tørre partier, f.eks. i bassin 13.

Endelig er det antagelig mere overkommeligt fortsat at bibeholde vandfyldte områder i de udtørrede bassiner ved udgravning, hvor man husker at tænke i øer med vandgrave omkring, f.eks. i bassin 3, bassin 4 og yderligere uddybning omkring øen i bassin 15.

Som med mange andre forhold i naturen og fuglelivet er der aldrig sikre garantier for, at indgreb og plejeforanstaltninger giver det ønskede resultat.

Men hvis viljen og visionerne er til stede, er det forsøget værd, set i lyset af forringelsen af mange danske landskaber gennem tiden.

Afslutning:

Efter 32 års observationer og indsamling af data, og 3 måneders gennemgang, analyse og sammenskrivning af materiale, er det sikkert uundgåeligt, at der på trods af mange gennemlæsninger er kommet mindre fejl eller unøjagtigheder ind undervejs. Men selv om jeg ikke mener, det ændrer på det væsentlige billede og dokumentationen af udviklingen for fuglelivet i Stege Jordbassiner, er jeg meget interesseret i kontakt, hvis der er bemærkninger til materialet.

Jeg vil sige tak til Per Schiermacker-Hansen og Bjarne Hemmingsen for gennemlæsning af den samlede fortegnelse over arter i bassinerne, til Helle Juul Hansen for råd og vejledning med tabeller og figurer, og til Paul Debois for tålmodighed med færdiggørelsen af manuskriptet.

Ulvshale 4. september 2008

Niels Peter Andreasen

Gråand med unger i Bassin 7.